

Ο ΜΕΝΤΩΡ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΤΑΙΡΟΥΣ: 1-4 — Α΄ ΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥ-
ΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ 1997: 5-27 — Β΄ ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ
ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ 1997: 28-29· Τὸ Διοικητικὸ Συμβού-
λιο τῆς τριετίας 1997-2000: 30 — ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ:
Δωρεὰς 31· Ἡ Σχολὴ Διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας τῆς Τέ-
χνης 31-35 — ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟ-
ΛΟΓΙΑΣ: Ἐπιγραφικὰ παιγνίδια 36-38· Ὁ Ἰωάννης
Κ. Παπαδημητρίου σὺν Κέρκυρα 39-40

*Ὁ Μέντωρ, Δελτίο τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας,
ἐκδίδεται τὸν Ἀπρίλιο, Ἰούνιο, Ὀκτώβριο καὶ Δεκέμβριο κάθε ἔτους
μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως.*

Ἐκδοτικὴ ἐπιμέλεια Ἀντωνίου Χριστοδοῦλου

© Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία, Πανεπιστημίου 22, 106 72 Ἀθήναι, Fax (01) 3644 996

ISSN 1105-7181

Ο ΜΕΝΤΩΡ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΕΥΧΗ 41-42

ΑΠΡΙΛΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 1997

Πρὸς τοὺς ἐταίρους

Ἐναν αἰῶνα καὶ 60 χρόνια μετὰ τὴν ἰδρυσὴ της, ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία δὲν ἔχει ἀκόμη στὴ συνείδηση τῶν Ἑλλήνων τὴ θέση ποὺ τῆς ἀρμόζει. Τοῦτο ὀφείλεται στὴ στάση τῆς Ἐταιρείας, ἡ ὁποία ἀποφεύγει τὴν ἐπίδειξη καὶ τὸν θόρυβο, καὶ στὴ σύγχυση καὶ τὴν ἄγνοια ποὺ ἐπικρατεῖ στοὺς Ἕλληνες ὡς πρὸς τὴν ἀρχαιολογία καὶ τὶς ἀρχαιότητες, ἄγνοια ποὺ ἐπεκτείνεται καὶ στοὺς ἐταίρους ἀρχαιολόγους.

Ἐλάχιστοι ἔχουν πλήρη ἀντίληψη τοῦ πράγματος, ὅτι ἡ ἀρχαιολογία εἶναι ἐπιστήμη καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἀσκεῖται μόνο κατὰ τοὺς κανόνες τῆς ἐπιστήμης καὶ ὅτι τὰ ἀρχαῖα εἶναι κειμήλια καὶ πηγὲς ἱστορικῆς γνώσης. Τὰ ἀρχαῖα δὲν εἶναι ἔργα τοῦ ἀρχαιολόγου· αὐτὸς τὰ ἔφερε στὸ φῶς, ἀλλὰ δὲν τὰ δημιούργησε. Ἡ συμβολὴ του ἀρχίζει ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ δημοσιεύει τὸ εὔρημά του καὶ τὸ ἐρμηνεύει. Τὸ ἔργο αὐτὸ ἀπαιτεῖ πολλαπλάσιο χρόνο τῆς ἀνασκαφῆς, καὶ πολὺ κόπο. Δὲν εἶναι δημοσίευση ἢ ἔκδοση μεγάλων χρωματιστῶν βιβλίων καὶ δὲν εἶναι ἀρχαιολόγος, συνήθως μέγας, ἐκεῖνος ποὺ χαρακτηρίζεται ἔτσι ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες καὶ τὴν τηλεόραση, ἐπειδὴ ἔτυχε οἱ κασμάδες τῶν ἐργατῶν του νὰ φέρουν στὸ φῶς κάτι τὸ πολύτιμο.

Τοὺς κανόνες αὐτοὺς τοὺς γνωρίζει καὶ τοὺς ἐφαρμόζει ἡ Ἐταιρεία ἀπὸ τὴ στιγμή τῆς ἰδρυσῆς της. Ἡ ἔγκαιρη καὶ ἔγκυρη ἀνακοίνωση τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀνασκαφῶν της γίνε-

ται κάθε χρόνο, σὲ καθορισμένη ἡμέρα. Τὴν ἴδια αὐτὴ ἡμέρα διανέμεται καὶ τόμος πλούσια εἰκονογραφημένος, τὸ γνωστότατο Ἔργον τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Αὐτὴν τὴν πρώτη δημοσίευση ἀκολουθοῦν, ἔπειτα ἀπὸ δύο χρόνια περὶπου, ἐκτενέστερες καὶ συστηματικότερες ἐκθέσεις τῶν ἀνασκαφῶν συνταγμένες ἀπὸ τοὺς ἀνασκαφεῖς, πὺ δημοσιεύονται στὰ Πρακτικά. Τὸ τρίτο καὶ τελικὸ στάδιο εἶναι ἡ ὀριστικὴ δημοσίευση τῶν ἀνασκαφῶν, εἴτε ὡς ἐκτεταμένες μελέτες στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίδα, εἴτε ὡς ἰδιαίτεροι τόμοι στὴ σειρά τῆς Βιβλιοθήκης. Τὸ Ἔργον σήμερα ἀριθμεῖ 43 τόμους, τὰ Πρακτικά 149 τόμους, ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς 133 τόμους καὶ ἡ Βιβλιοθήκη 167 τόμους.

Ἐνα ἀρχαῖο, κινητὸ ἢ κατὰ χώραν, εἶναι ἀνύπαρκτο ἐὰν δὲν δημοσιευθεῖ σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ μέθοδο. Ἡ εὕρεση τοῦ ἀρχαίου εἶναι τὸ εὐκολότερο ἔργο τοῦ ἀρχαιολόγου, ἔργο πὺ ἐκτελεῖ μὲ τὴν ἴδια ἐπάρκεια ὁ τυμβωρύχος καὶ ὁ ἀρχαιοκάπηλος. Αὐτοὶ οἱ δύο ὅμως δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ μελετήσουν τὸ ἀρχαῖο καὶ νὰ φέρουν στὸ φῶς τὴν πραγματικὴ ἀξία του, τὴν ἐπιστημονικὴ, ἔργο πὺ δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ κάνει καὶ ὁ ἀφελὴς συνεργάτης τους, ὁ συλλογεὺς. Δὲν εἶναι, ἀκόμη, δημοσίευση ἢ ἀνακοίνωση στίς ἐφημερίδες εὕρεσης ἀρχαίου, στίς ὁποῖες ἐμφανίζεται ὡς γεγονός ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο ὁ ἀνασκαφεὺς πρέπει νὰ ἀποδείξει.

Ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες ἀνασκαφὲς διεξάγουν στὴν Ἑλλάδα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἑταιρεία, ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία καὶ τὰ Πανεπιστήμια. Ἡ Ὑπηρεσία ἔχει παλαιὰ ὀργάνωση, παράδοση, πολυπληθὲς προσωπικὸ καὶ πόρους μεγάλους. Κατατρίβεται ὅμως, ἀναγκαστικὰ καὶ σχεδὸν ὀλοκληρωτικὰ, μὲ τὴ διοίκηση καὶ μὲ τὰ ζητήματα πὺ δημιουργοῦν οἱ ἰδιῶτες καὶ οἱ Ὑπηρεσίες. Παρὰ τὸν φόρτο πὺ ἔχει, ἐκδίδει ἕνα ἐτήσιο περιοδικό, τὸ Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον, στὸ ὁποῖο δημοσιεύονται σύντομες ἐκθέσεις τῶν ἀνασκαφῶν πὺ γίνονται ἀπὸ τίς Ἐφορεῖες τῶν Ἀρχαιοτήτων κάθε χρόνο, καθὼς καὶ ἐκτενέστερες μελέτες καὶ δημοσιεύσεις ἀνασκαφῶν. Γιὰ πολλὰς ἀνασκαφὲς ὅμως, σημαντικὲς καὶ πολὺχρονης, δὲν γίνεται λόγος καὶ ἡ γνώση μας γι' αὐτὲς βασίζεται σὲ κακὰ δημοσιογραφικὰ ἄρθρα.

Εἶναι παράδοξο, ὅτι ἡ Ὑπηρεσία δὲν μιμήθηκε τὴν Ἑται-

ρεία στο θέμα τῆς γνωστοποίησης τοῦ ἔργου τῆς. Θὰ ἄξιζε νὰ ἀνακοινῶναι ἐπίσημα, σὲ ἐτήσιες συνεδρίες τῶν Ἐφόρων, τὰ ἀποτελέσματα τῶν σημαντικότερων συστηματικῶν ἀνασκαφῶν τῆς κάθε χρονιάς, αὐτῶν ποὺ γίνονται ἀπὸ τοὺς Ἐφόρους. Πρόχειρα μνημονεύω λίγες ποὺ προκάλεσαν θόρυβο καὶ ἐντύπωση, τῆς βίλλας τοῦ Ἡρώδου στὴν Κυνουρία, τοῦ ἀεροδρομίου τῶν Σπάτα, τοῦ Λυκείου καὶ τοῦ Δημοσίου Σήματος στὴν Ἀθήνα, τοῦ θεάτρου τῆς πόλης τῆς Ἐπιδαύρου, τοῦ θεάτρου τοῦ Στράτου τῆς Ἀκαρνανίας. Ἀναγκαῖο εἶναι νὰ κυκλοφορεῖται ταυτόχρονα καὶ τόμος μὲ τὶς διεξοδικὲς ἐκθέσεις τῶν ἀνασκαφῶν, εἰκονογραφημένος μὲ σχέδια, κυρίως, φωτογραφίες καὶ καταλόγους τῶν εὐρημάτων μὲ ἀριθμοὺς εὐρετηρίου. Τοῦτο γίνεται, ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια, ἀπὸ τὶς Ἐφορεῖες τῆς Μακεδονίας μὲ ἐξαίρετα ἀποτελέσματα. Γνωρίζοντας, ἀπὸ ἔγκυρη πηγή, τὰ ἀποτελέσματα σημαντικῶν ἀνασκαφῶν θὰ μπορούσαν καὶ ἄλλοι νὰ συμβάλουν στὴ διαφώτιση ἐπιστημονικῶν ζητημάτων ποὺ ἐνδιαφέρουν γενικότερα καὶ νὰ μὴν ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἄτοπο, νὰ παραπέμπουν οἱ μελετητές, γιὰ εὐρήματα σημαντικά, σὲ ἀπρόσιτες ἐφημερίδες καὶ λαϊκὰ περιοδικά, μάλιστα εἴκοσι καὶ τριάντα χρόνια μετὰ τὴν ἀνασκαφή.

Οἱ ἀνασκαφῆς τῶν Πανεπιστημίων εἶναι πολλὲς ἀλλὰ ὄχι γνωστές, γιὰ τὸ οἱ ἀνασκαφεῖς συνήθως δὲν τὶς δημοσιεύουν. Τὰ Πανεπιστήμια διακρίνονται γιὰ τὴν πολυαρχία καὶ τὸν ἀτομισμό. Οἱ ἀνασκαφῆς τοὺς εἶναι ἀτομικῆς, ἐνὸς καθηγητῆ καὶ ὄχι τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ σ' αὐτὲς ἀναμιγνύονται πλῆθος προσώπων ποὺ ἀποκτοῦν μερικὴ κυριότητα, ἢ τουλάχιστον μερικὴ κατοχή. Ἐννοῶ τοὺς βοηθοὺς, τοὺς φοιτητές, τοὺς μεταπτυχιακοὺς, οἱ ὅποιοι ἄπειροι, κυρίως λόγῳ τοῦ νεαροῦ τῆς ἡλικίας, ἀναλαμβάνουν καὶ τὴ μελλοντικὴ δημοσίευση μέρους τῆς ἀνασκαφῆς. Δὲν ὑπάρχει κεντρικὴ ἀρχὴ ἢ ὁποία διαχειρίζεται τὰ τῆς ἀνασκαφῆς, παρακολουθεῖ τὴ δημοσίευση τῶν ἐτήσιων ἐκθέσεων ἢ ἀναγκάζει τοὺς ἀνασκαφεῖς νὰ τὶς συντάσσουν. Ὅταν ἐξατμιστεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κύριου ἀνασκαφέως, ἢ ἀνασκαφῆ ἐγκαταλείπεται σιωπηρῶς ἢ μοιράζεται ὀλοκληρωτικὰ σὲ νεώτερους οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ φέρουν σὲ πέρασ τὸ ἔργο ποὺ τοὺς ἀναθέτουν, κυρίως γιὰ λόγους χρηματικούς. Συνήθως ἀνατίθεται σὲ τρίτους ἢ δημοσίευση τοῦ πιὸ ἀχάριστου μέρους,

τῆς κεραμικῆς γιὰ τὴ μελέτη τῆς ὁποίας χρειάζονται πολλὰ ἔξοδα. Κιβώτια γιὰ τὴ συσκευασία, πλύσιμο, συγκόλληση τῶν ἀγγείων, ἐκπόνηση πολυδάπανων σχεδίων, φωτογράφιση, καταγραφή. Γιὰ τὶς ἐπιγραφές καὶ τὰ γλυπτὰ τὰ πράγματα εἶναι εὐκολότερα ἀλλὰ ἡ παραχώρηση γίνεται σπανιότερα. Ὑπάρχουν ἀναθέσεις δημοσίευσης ἀνασκαφῶν ἢ μέρους ἀνασκαφῶν, ποὺ ἔχουν ἡλικία 45 ἐτῶν καὶ δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα ὅτι θὰ πραγματοποιηθοῦν. Σήμερα ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν ἀναλάβει τὴ δημοσίευση εἶναι ἡλικιωμένοι καὶ βαριεστημένοι ἀπὸ τὴ μιζέρια τῆς ζωῆς. Κρατοῦν ζηλότυπα ὅμως ἓνα ἢ πολλὰ ντοσιέ μὲ σημειώσεις γιὰ τὴ δημοσίευση ποὺ δὲν θὰ γίνει.

Διαβάζοντας κανεὶς τὰ Πρακτικὰ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρείας θαυμάζει τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀρχαιολόγων ποὺ εἰσέπραξαν χρήματα γιὰ τὴν ἐτοιμασία δημοσιεύσεως, μεγάλης ἢ μικρῆς. Χρήματα γιὰ σχέδια, γιὰ τοπογραφήσεις, γιὰ φωτογραφίες, γιὰ καθαρισμοὺς καὶ συγκολλήσεις ἀρχαίων, γιὰ τὴν πληρωμὴ βοηθῶν συντακτῶν καταλόγων. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἐργασίες ἔγιναν ἢ ἐλπίζω ὅτι ἔγιναν, ἀποτέλεσμα ὅμως δὲν ὑπῆρξε, δηλαδὴ ἡ σύνταξη καὶ ἡ ἐκτύπωση τῆς μελέτης, τῆς διατριβῆς, τῆς συστηματικῆς δημοσίευσης.

Περνοῦν τὰ χρόνια, ἡ μελέτη ἐγκαταλείπεται καὶ ξεχνιέται· ὁ κόπος μιᾶς ζωῆς χάνεται.

B.X.II.

Α΄ ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ 1997

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Στὴν Ἀθήνα σήμερα, Σάββατο 23 Ἀπριλίου 1997, ὥρα 10 π.μ., ἔγινε σὴ μεγάλη αἴδουσα τοῦ μεγάρου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, Πανεπιστημίου 22, ἡ Πρώτη Τακτικὴ Γενικὴ Συνέλευση τῶν ἐταίρων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους παραβρέθηκαν οἱ ἑξῆς:

Γεώργιος Σ. Δοντᾶς, Βασίλειος Χ. Πετράκος, Σπυρίδων Κανίνιας, Δημήτριος Κοζομπόλης, Ροζαλίνδη Παπαντωνίου, Ἐλπιδοφόρος Παπαντωνίου, Μέλω Πωλογιῶργη, Ἀσπασία Ντίνα, Μαρία Χαιρέτη, Μαρία Στ. Θεοχάρη, Ἀγλαΐα Ὀρφανίδου Γεωργιάδου, Μενέλαος Τουρτόγλου, Ἰωάννης Παπαποστόλου, Μάντω Οἰκονομίδου, Ἔρση Μπρούσκαρη, Ἐλπίνα Ραφτοπούλου, Ἀλέξανδρος Καμπιτογλου, Ἐλενα Βάλτερ Καρύδη, Μαρία Γκόφα Παντελίδου, Νικόλαος Γκιολές, Χρῆστος Ντούμας, Φανὴ Δροσογιάννη, Χαράλαμπος Πέννας, Χαράλαμπος Μουστάκας, Δημήτριος Κουρκουμέλης, Ἀγγελικὴ Ἀνδρειωμένου, Διονύσιος Μινῶτος, Δέσποινα Σκορδᾶ Χατζημιχαήλ, Ἐλένη Παπασταύρου, Ἀγνή Κουβελᾶ, Μαρία Τσώνη Κύρκου, Χαράλαμπος Κριτζᾶς, Χριστίνα Κουταλίδου, Νάση Μαλαγαρδῆ, Γεώργιος Σταϊνχάουερ, Ἀναστασία Ντίσμουρ, Παναγιώτης Σιμωτᾶς, Μιχαὴλ Κοσμόπουλος, Γεώργιος Λάβθας, Δημοσθένης Ζιρῶ, Γεώργιος Οἰκονομίδης, Σπύρος Ἰακωβίδης, Ἀλίκη Μουστάκα, Γιάννος Λῶλος, Παναγιώτης Τσελίκας, Κωνσταντῖνος Σκαμπαθίας, Ἀλέξανδρος Μαζαράκης Αἰνιάν, Νικόλαος Ζίας, Ντίνα Πέππα Δελμούζου, Ἄγγελος Βλάχος, Νικόλαος Λούβαρης, Ἰφιγένεια Δεκουλάκου, Ἐλένη Μπέζη, Ἀλεξάνδρα Λοῖζου, Βασιλικὴ Μαχαίρα, Εὐαγγελία Μαραγκοῦ, Ἰωάννης Πετρόχειλος, Κλεοπάτρα Εὐστρατίου, Κωστῆς Δαβάρας, Φωτεινὴ Ζαφειροπούλου, Δέσποινα Χατζῆ Βαλλιάνου, Νικόλαος Δεπάστας, Χρυσούλα Χαμπούρη, Βασίλειος Λαμπρινουδάκης, Ἀγγελικὴ Λεμπέση.

Τὸν λόγο ἔλαβε ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας Γεώργιος Δοντᾶς, ὁ ὁποῖος ἐπρότεινε ὅπως, κατὰ τὸ ἄρθρο 31 τοῦ Ὀργανισμοῦ ἐκλεγοῦν μὲ φανερὴ ψηφοφορία τὰ μέλη τοῦ Προεδρείου τῆς Συνέλευσης. Ἐκλέχθησαν ὁμοφώνως οἱ κάτωθι:

Ἰωάννης Παπαποστόλου ὡς Πρόεδρος, Χαράλαμπος Κριτζᾶς ὡς Ἀντιπρόεδρος, Ἀσπασία Ντίνα ὡς Πρώτη Γραμματεὺς, Μέλπω Πωλογιῶργη ὡς Δευτέρα Γραμματεὺς.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης Ἰωάννης Παπαποστόλου εὐχαρίστησε τοὺς ἐταίρους γιὰ τὴν ἐκλογή του ὡς καὶ γιὰ τὴν ἐκλογή τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ Προεδρείου καὶ τοὺς κάλεσε νὰ ἐκλέξουν μὲ μυστικὴ γνηφοφορία τὰ πέντε μέλη τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας γιὰ τὴ χρήση τοῦ 1997.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς γνηφοφορίας καὶ τὴν διαλογὴ τῶν γήφων, ὁ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης ἀνακοίνωσε ὅτι ἐγῆφισαν 67 ἐταῖροι. Εὐρέθησαν 67 φάκελοι στὴν κάλπη, ἕνας δὲν περιεῖχε γνηφοδέλτιο. Ἐλαβαν:

1. Δικαῖος Βαγιακάκος 64 γήφους, 2. Δημήτριος Κοζομπόλης 59 γήφους, 3. Ἀλέξανδρος Μαζαράκης Αἰνιᾶν 63 γήφους, 4. Διονύσιος Μινῶτος 63 γήφους, 5. Μαρία Οἰκονομάκου 64 γήφους, 6. Ἰφιγένεια Δεκουλάκου 1 γῆφο, 7. Ροζαλίνδη Παπαντωνίου 1 γῆφο, 8. Χαράλαμπος Κριτζᾶς 1 γῆφο, 9. Ἰωάννης Παπαποστόλου 1 γῆφο, 10. Χαράλαμπος Μπούρας 1 γῆφο, 11. Πάντος Πάντος 1 γῆφο, 12. Μενέλαος Τουρτιόγλου 1 γῆφο, 13. Ἐμμανουὴλ Κορρὲς 1 γῆφο.

Ἐξελέγησαν ὡς μέλη τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας οἱ πέντε πρῶτοι.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης ἐκάλεσε τὸν Γενικὸ Γραμματέα τοῦ Συμβουλίου νὰ ἐκθέσει τὰ πεπραγμένα τοῦ 1996. Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ὁ χρόνος ποὺ πέρασε δὲν ἦταν ἀπὸ τοὺς εὐτυχέστερους, γιὰ διάφορους λόγους. Ὁ πρῶτος λόγος εἶναι ἡ ἀπώλεια ἀγαπητῶν ἐταίρων μας τοὺς ὁποίους θὰ μνημονεύσω μόνον, διότι αὔριο, κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ ἀρχαιολογικοῦ ἔργου θὰ σκιαγραφήσω τὸ ἔργο τους. Ἀπὸ τοὺς ἐταίρους μας λοιπὸν ἀπεβίωσαν ὁ Ulrich Hausmann στὶς 19 Ἰανουαρίου 1996, ὁ Ὀδυσσεὺς Ἐλύτης στὶς 18 Μαρτίου, ὁ Νικόλαος Ζαφειρόπουλος στὶς 15 Μαΐου, ὁ Jean Rouilloux στὶς 29 Μαΐου, ὁ Σωτήριος Δάκαρης στὶς 6 Δεκεμβρίου.

Μνημονεύω ἀκόμη, ὅτι ἐφέτος, στὶς 30 Μαρτίου, συμπληρώθηκαν 30 χρόνια ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ ἐξέχοντος Ἑλλήνου Ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων Χρήστου Καρούζου καὶ ὅτι, στὶς 28 Ἀπριλίου

συμπληρώθηκαν 160 χρόνια από την πρώτη συνέλευση στην Ακρόπολη, των ιδρυτών εταίρων, συνέλευση η οποία έγινε «εις τὸν οἰκίσκον ὅσους ἐχρησίμευε τότε εἰς ἀποθήκην ἀρχαιοτήτων», κατὰ τὴν διήγηση τοῦ πρώτου Γραμματέως Ἀλεξάνδρου Ρίζου Ραγκαβῆ, ὁ ὁποῖος παρίσταται, ὅπως πάντα, σὴ συνάθροιση μας.

Ἡ οἰκονομικὴ διαχείριση τῆς Ἐταιρείας, τῆς ὁποίας τὰ στοιχεῖα ἔχετε στὰ χέρια σας, ἦταν ὑπὸ τὸν συνεχῆ ἔλεγχο τοῦ Ὁρκωτοῦ Λογιστοῦ κ. Στυλιανοῦ Παπανικολάου. Τὰ δικαιολογητικὰ τῶν ὑπολόγων πιστώσεων τῶν ἀνασκαφῶν καὶ τῶν ἔργων ἐλέγχθηκαν ἐπὶ πλέον ἀπὸ τὸ Γραφεῖο Ἐσωτερικοῦ Ἐλέγχου καὶ ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπεὶα συνέταξε τὴν κατὰ τὸν Ὀργανισμό Ἐκθεσὶ τῆς, τὴν ὁποία δὲ ἀκούσετε σὲ λίγο.

Ἡ Βιβλιοθήκη μας, τὴν ὁποία χρησιμοποίησαν 2460 μελετητές, πλουτίστηκε κατὰ τὸ 1996 μὲ 2087 τόμους. Ἀπὸ αὐτοὺς 591 ἀγοράστηκαν, 534 ἀποκτήθηκαν μὲ ἀνταλλαγὴ καὶ 962 εἶναι προσφορὸς τῶν συγγραφέων ἢ Ἰδρυμάτων. Ἐγίνε ἀκόμη ἡ βιβλιοθεσία 729 τόμων, ἐργασία ἐξαιρετικὰ δαπανηρῆ.

Τὸ Ἀρχεῖο τῶν ἐγγράφων, τῶν φωτογραφιῶν καὶ τῶν σχεδίων, αὐξήθηκε μὲ νέο ὑλικό, σχετικὸ πάντοτε μὲ τὸ ἔργο τῆς Ἐταιρείας, κυρίως μὲ τὶς ἀνασκαφές τῆς, ἢ μὲ τὸν βίο καὶ τὸ ἔργο τῶν Ἑλλήνων ἀρχαιολόγων τοῦ παρελθόντος. Μόνιμη ἐπιδίωξή μας εἶναι νὰ συγκεντρωθοῦν ἐδῶ ὅσα στοιχεῖα ἀφοροῦν τὸ ἔργο τῆς Ἐταιρείας καὶ θρῖσκονται ἀκόμη σὲ χέρια ἰδιωτῶν. Συνεχίστηκε, ἀλλὰ θρῖσκεται πλέον πρὸς τὸ τέλος, ἡ συντήρηση τῶν φωτογραφιῶν τῆς Ἐκδόσεως τῆς Ρώμης τοῦ 1911, οἱ ὁποῖες ὅταν ἐκτεθοῦν καὶ δημοσιευθοῦν δὲ ἀποτελέσουν εὐχάριστη ἔκπληξη γιὰ τοὺς φίλους τῶν ἑλληνικῶν μνημείων καὶ τοῦ τοπίου τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ ἐκδόσεις ἦσαν λιγότερες κατὰ τὸ 1996 ἀπὸ ἐκεῖνες τοῦ πληθωρικοῦ 1995. Τοῦτο ὀφείλεται σὲ τεχνικοὺς λόγους, κυρίως σὴ δυσχέρεια ποὺ συναντᾶμε κατὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἠλεκτρονικῆς τεχνικῆς σὴν τυπογραφία. Ἐπιδίωξή μας εἶναι τὰ νέα μέσα νὰ μὴν ἐπιδράσουν δυσμενῶς σὴν ἐμφάνιση τῶν ἔργων ποὺ δημοσιεύουμε. Τοῦτο προκαλεῖ, ἀναγκαστικῶς καθυστερήσεις.

Ἀπὸ τὰ περιοδικὰ μας ἐκδόθηκαν ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς τοῦ 1993 καὶ τὰ Πρακτικὰ τοῦ 1993, τὸ Ἔργον τοῦ 1995 καὶ ὁ ἔνατος τόμος τοῦ Μέντορος τοῦ 1996 σὴν ὁποῖο περιλαμβάνεται τὸ πολυσέλιδο τεῦχος μὲ τὰ πρακτικὰ τῆς δεύτερης συνεδρίας τῶν εταίρων.

Στὴ σειρὰ τῆς «Βιβλιοθήκης» ἐκδόθηκαν ἡ μονογραφία στὰ γερμανικά, τοῦ κ. Wolfgang Schürmann, *Τὰ μετάλλινα ζῶδια τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἑρμῆ καὶ τῆς Ἀφροδίτης στὴ Σύμη Βιάννου*, ἡ διατριβὴ τοῦ κ. Massimo Vitti, *Ἡ πολεοδομικὴ ἐξέλιξη τῆς Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὴν ἴδρυσί της ὡς τὸν Γαλέριο*, ὁ ὁδηγὸς τῆς κυρίας Ἀλκμήνης Σταυρίδου, *Τὰ γλυπτὰ τοῦ Μουσείου τῆς Τεγέας*, τὸ σύντομο ἔργο τῆς κυρίας Θεοδοσίας Στεφανίδου Τιβερίου, *Τὸ μικρὸ τόξο τοῦ Γαλερίου στὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Θεσσαλονίκης* καὶ ἡ συνθετικὴ μελέτη τῆς κυρίας Ἑλενας Walter Καρύδου, *Τὸ ἑλληνικὸ σπῆτι. Ὁ ἐξευγενισμὸς τῆς κατοικίας στὰ ὑστεροκλασικὰ χρόνια*. Ἐκδόθηκε ἀκόμη ὁ Ὅδηγὸς τοῦ *Μαραθῶνος* στὰ ἀγγλικά καὶ ἐπίκειται ἡ ἔκδοσις ἄλλων ὁδηγῶν, οἱ ὅποιοι στὴν πραγματικότητα ἀποτελοῦν σημαντικὲς μονογραφίες. Ἀρκετὰ βιβλία βρίσκονται σὲ προχωρημένο σημεῖο προετοιμασίας καὶ δὴ κυκλοφοροῦν μέσα στὸν χρόνον ποὺ διανύουμε.

Ἡ Σχολὴ Διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης λειτούργησε γιὰ ὄγδον χρόνια καὶ ἐδίδαξαν ὁ καθηγητὴς κ. Γεώργιος Λάβθας μὲ θέμα «Ἑλληνικὴ ἀρχιτεκτονικὴ κληρονομιά», ἡ καθηγήτρια κυρία Μαρίνα Λαμπράκη Πλάκα μὲ θέμα «Ἡ τέχνη τῆς γλυπτικῆς. Ἡ μορφικὴ τῆς γλώσσα» καὶ ὁ καθηγητὴς κ. Χρῦσανθος Χρήστου μὲ θέμα «Ἡ τέχνη τοῦ 17ου αἰῶνα. Τὸ μπάροκ».

Ἡ δεύτερη συνεδρία τῶν ἐταίρων, ἡ ὁποία ἔγινε στὶς 27 Ἰανουαρίου, μὲ θέμα «Οἱ ἑλληνικὲς ἀνασπλώσεις», εἶχε ἐπιτυχία ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιστημονικῆς. Παρὰ τὴ γενικὴ ἐξέτασις τοῦ ζητήματος, ἀνακοινώθηκαν σημαντικὰ πράγματα. Ἄξιο μνείας εἶναι, ὅτι τὰ πρακτικὰ τῆς συνεδρίας ἐκδόθηκαν λίγο χρόνο μετὰ ἀπὸ αὐτὴν, κάτι τὸ ἀσυνήθιστον στὸν τόπον μας.

Οἱ ἀνασκαφές, γιὰ τίς ὁποῖες δὴ ἀκούσετε αὔριο διεξοδικά, ἦσαν ἀρκετές. Ἐγίναν στὸν Ραμνοῦντα, τὸν Θορικό, τὸν Ὠρωπό, τὴν Ἐπίδαυρον, τὴ Φιγάλεια, τὴ Μεσσίνη, τὸν Θέρμο, τὴν Φιλίππιάδα, τὴ Δωδώνη, τὴ Χριστιανικὴ Ἀμφίπολη, τὸ Νυκλιὸ Τάς, τὸ Ἀκρωτήριον Θήρας καὶ τὴ Νάξο. Ἐργασίαι μελέτης καὶ συντήρησης ἔγιναν στὸ Ἀμφιάρειον τοῦ Ὠρωποῦ, τὴ Βραυρῶνα, τὴν ἀρχαίαν Ἀμφίπολη, τὴν Ἄνω Κορακιάνα Κερκύρας, τὴν Ἀμοργὸν καὶ τὴ Σύμη Βιάννου.

Ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν δραστηριότητα τῆς Ἐταιρείας, συνέχισθη ἡ σύνταξις τῶν δύο ἔργων ποὺ ἔχουν ἀρχίσει ἀπὸ ἐτῶν, τοῦ *Ἀρχείου τῶν Μνημείων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀττικῆς* καὶ τοῦ

Συντάγματος τῶν Ἐπιτιμβίων Μνημείων τῆς Ἀττικῆς. Ἡ πρόοδος πού ἐπιτελέστηκε εἶναι οὐσιώδης.

Σημαντικὴ οἰκονομικὴ ἐνέργεια τοῦ Συμβουλίου κατὰ τὸ 1996 ἦταν ἡ πώληση οἰκοπέδου τῆς ἰδιοκτησίας μας στὴ λεωφόρο Συγγροῦ καὶ μὲ μέρος τοῦ εἰσπραχθέντος ἀντιτίμου τῶν 470.000.000 δραχμῶν, ἀγορὰ ἀκινήτου στὴ λεωφόρο Ἀλεξάνδρας, μισθωμένου μάλιστα σὺς ἐπιχειρήσεις Βεροπούλου. Ἡ διαφορὰ στὰ εἰσοδήματα τῆς Ἐταιρείας ὑπῆρξε σημαντικὴ. Πρὸ τῆς πωλήσεως τοῦ οἰκοπέδου εἶχαν προηγηθεῖ πολυετεῖς καὶ πολυέξοδες προσπάθειες τοῦ Συμβουλίου, γιὰ τὴν οἰκοδόμησή του μὲ ἀντιπαροχή. Κακοὶ χειρισμοὶ ὅμως, κατὰ τὸ ἀπώτατο παρελθόν, δηλαδὴ πώληση τοῦ μέσου τμήματος τοῦ οἰκοπέδου, εἶχαν μειώσει σὲ μεγάλο βαθμὸ τὴν οἰκοδομικὴ καὶ ἐμπορικὴ ἀξία του. Ἡ λύση πού δόθηκε, μὲ τὴ βοήθεια ἐπιτροπῆς ἐταίρων μας καὶ ἑλληνικοῦ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ εἶναι, πιστεύει τὸ Συμβούλιο, ἡ καλύτερη δυνατὴ, ὅπως ἄλλωστε ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ ὠφέλεια πού προέκυψε.

Τὸ φορολογικὸ νομοσχέδιο δημιούργησε ζήτημα πού μᾶς ἀπασχόλησε πολὺ. Δὲν γνωρίζετε, ἴσως, ὅτι οἱ διατάξεις τῆς ἀρχικῆς μορφῆς του ἐπιβάρυναν τὴν Ἐταιρεία μὲ τὸ γιγαντιαῖο ποσὸν τῶν 80.000.000 δραχμῶν ἐτησίως, μὲ τὰ σημερινὰ φορολογικὰ δεδομένα. Χρειάστηκαν νὰ γίνουν συνεχεῖς προσπάθειες καὶ παραστάσεις τοῦ Προεδρείου τοῦ Συμβουλίου πρὸς τὰ ἀνώτατα πρόσωπα τῆς Πολιτείας καὶ πρὸς Ὑπουργούς, γιὰ νὰ λάβει τὸ νομοσχέδιο τὴ μορφή πού ἔχει ὡς νόμος, ὁ ὁποῖος, παρὰ ταῦτα, μᾶς ἐπιβαρύνει μὲ τὸ ποσὸν ἀρκετῶν ἑκατομμυρίων ἐτησίως. Οἱ ἐνέργειές μας αὐτὲς ἐνισχύθηκαν παραλλήλως ἀπὸ ἐταίρους καὶ ἀπὸ τὴς ἐνέργειες ἄλλων ἐπιστημονικῶν ἰδρυμάτων.

Τὸ γενικότερο οἰκονομικὸ ζήτημα μᾶς ἀπασχόλησε ἐπίσης σὲ μεγάλο βαθμὸ. Τὸ Κράτος δὲν ἐνισχύει τὸ ἔργο μας. Γιὰ τὴ διατήρηση τῆς Ἐταιρείας σὲ ἀκμὴ χρειάζονται ἐπαρκεῖς οἰκονομικοὶ πόροι. Πολλὲς φορὲς λέγεται ὅτι ἡ Ἐταιρεία ἔχει περιουσία καὶ ὅτι μπορεῖ νὰ ξοδεύει ἀπὸ αὐτήν. Βεβαίως ἡ Ἐταιρεία ἔχει περιουσία, ὅπως μπορεῖτε νὰ διαπιστώσετε ἀπὸ τὸν ἰσολογισμὸ πού σᾶς δόθηκε σήμερα. Ἡ περιουσία ὅμως αὐτὴ εἶναι μέτρια καὶ ἀπὸ τὰ εἰσοδήματά της, ἀποκλειστικά, συντηροῦμε, αὐξάνουμε καὶ ἐξασφαλίζουμε τὴ λειτουργία τῆς Βιβλιοθήκης, μιᾶς τῶν σημαντικότερων ἀρχαιολογικῶν τοῦ κόσμου, βιβλιοθήκη πού ἐξυπηρετεῖ δημό-

σιο σκοπό, τούς Έλληνες αρχαιολόγους και τούς φοιτητές. Μὲ τὰ εἰσοδήματα τῆς περιουσίας τῆς Ἑταιρείας ἐκδίδουμε ἀνελλιπῶς, ἐπὶ 160 χρόνια, τὰ διεθνoῦς κύρους περιοδικὰ μας, ἐκδίδουμε βιβλία, ἐνισχύουμε ἐπιστημονικὰ ἔργα τρίτων καὶ Ἰδρύματα καὶ διεξάγουμε ἀνασκαφές. Γιὰ τὴ συντήρηση τοῦ κυρίου, γιὰ τὰ ἔξοδα τῆς Διοίκησης, πλὴν τῶν καθορισμένων μισθῶν τοῦ προσωπικοῦ, διατίθενται ἐλάχιστα. Δύο χρόνια καταρτίζουμε καὶ ἐφαρμόζουμε προϋπολογισμό ἄκρας οἰκονομίας, χάρη στὴν ὁποία ἀποφεύγουμε καὶ τὸ ἐλάχιστο ἔλλειμμα καὶ δὲν δίγουμε τὸ κεφάλαιο τοῦ Ἰδρύματος. Στὸ σχετικῶς πρόσφατο παρελθὸν πραγματοποιήσαμε δαπάνες, μὲ τὴν κρατικὴν προτροπὴ καὶ ἐγγύηση, δαπάνες οἱ ὁποῖες δὲν μᾶς ἀποδόθηκαν.

Οἱ ἐταῖροι πρέπει νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψη, κυρίως οἱ ἀρχαιολόγοι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποῖους γογγύζουν γιὰ τὴ στάση τοῦ Συμβουλίου στὰ οἰκονομικὰ ζητήματα, ὅτι ἡ Ἑταιρεία ὡς μόνον πόρο ἔχει τὰ εἰσοδήματά της καὶ ὡς μόνην ἔκτακτη ἐνίσχυση τὶς μικρὲς δωρεὲς ἐταίρων καὶ φίλων. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διατεθοῦν οἱ πολλὲς δεκάδες τῶν ἑκατομμυρίων ποὺ ἀπαιτοῦνται γιὰ τὶς ἀνασκαφές, ἐκτὸς ἐὰν διαπανήσουμε ἀπὸ τὸ κεφάλαιο, πράγμα ποὺ θὰ ὀδηγήσει στὸν θάνατο τοῦ Ἰδρύματος. Ἐπίσης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἱκανοποιοῦνται τὰ αἰτήματα κάλυψης τῶν δαπανῶν συντήρησης ἀρχαιολογικῶν χώρων, ποὺ ἀνέσκαψε στὸ παρελθὸν ἡ Ἑταιρεία. Τοῦτο θὰ ἦταν ἐφικτὸ ἂν ἡ Ἑταιρεία εἶχε μέρος τῶν εἰσοδημάτων τῶν χώρων αὐτῶν. Σύμφωνα μὲ ἐπίσημες πληροφορίες μόνον ἡ Ἀκρόπολη εἶχε, κατὰ τὸ 1996, εἰσπράξεις 2,5 δισεκατομμυρίων περίπου.

Ἄλλὰ ἐνῶ ἡ Ἑταιρεία δὲν ἐνισχύεται, ἀντίθετα καταβάλλει στὸ ΤΑΠΑ, ὅπως κάθε ιδιώτης, τὰ ὑπέρογκα δικαιώματα τοῦ Ταμείου αὐτοῦ γιὰ τὰ λίγα βιβλία μας ποὺ διαθέτουμε πρὸς πώληση σὲ μερικὰ μουσεῖα. Καὶ τὰ δικαιώματα αὐτὰ εἶναι τὸ 45% ἐπὶ τῆς τιμῆς πωλήσεως τῶν βιβλίων, ποσοστὸ ποὺ δὲν ἀφίνει κανένα ὄφελος στὴν Ἑταιρεία, διότι οἱ ἐκδόσεις μας γιὰ νὰ εἶναι ἀξιόπιστες εἶναι, ἀναγκαστικά, πολυδάπανες.

Τὸ ζήτημα τοῦ Τμήματος τῆς Ἑταιρείας στὴν Κύπρο βρίσκεται ἀπὸ πολλῶν μηνῶν σὲ νεκρὸ σημεῖο. Τὸ κύριο, δωρεὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ἐπισκευασμένο ἀπὸ τὸ Κυπριακὸ Κράτος, εἶναι ἔτοιμο. Ἐνημερώθηκαν προσωπικῶς, γραπτῶς καὶ προφορικῶς, τὰ ἀνώτατα ἀρμόδια πρόσωπα τῆς Πολιτείας γιὰ τὴν

ανάγκη επιχορήγησης τῆς Ἑταιρείας, ὥστε νὰ καταστεί δυνατὴ ἡ ἐναρξη τῆς λειτουργίας τοῦ Τμήματος. Τὸ φιλόδοξο αὐτὸ ἐγκείμεμα μας βασίστηκε στὴν ἀμοιβαία ἐπιθυμία καὶ τῶν δύο Κρατῶν, τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κύπρου. Ἡ πραγματοποίησί του ξεπερνᾷ τις δυνατοότητες τῆς Ἑταιρείας, πράγμα πού ἐξ ἀρχῆς εἶχε δηλωθεῖ. Ἡ ἀνάληψη τῶν λειτουργικῶν ἐξόδων τοῦ Τμήματος ἀπὸ τὸ Κράτος ἀνυποστήρικτος ἀπὸ τὴν προσφορά τῆς Ἑταιρείας ἡ ὁποία εἶναι ὁ ἀποφασιστικὸς παράγων γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Γιατὶ οὐσιαστικὴ προσφορά, ἡ ὁποία δὲν ἀπομᾶται σὲ χρῆμα, εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ ὀργάνωση τοῦ Τμήματος, ἡ ἀμισθὴ παροχὴ τῶν ὑπηρεσιῶν μας, ἡ δημιουργία μεγάλης ἀρχαιολογικῆς βιβλιοθήκης καὶ μόνιμου ἀρχαιολογικοῦ κέντρου τὸ ὁποῖο, στὴν οὐσία, δὲ ἀποτελεῖ μέρος καὶ συμπαραστάτη ἐπιστημονικὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Κύπρου μὲ τὴν ὁποία ἀπὸ ἐτῶν συνδεόμεθα μὲ αἰσθητὰ φιλίας. Τὸ ὅτι τόσα χρόνια δὲν δημιουργήθηκε κανένα ἑλληνικὸ ἐπιστημονικὸ ἴδρυμα στὴν Κύπρο δὲν σημαίνει, ὅτι δὲν ὑπῆρξαν ἕως τώρα οἱ δυνάμεις πού δὲ τὸ δημιουργοῦσαν;

Κυρίες καὶ κύριοι ἐταῖροι,

Ἀκούσατε τὸν κατὰ τὸν Ὀργανισμό ἀπολογισμὸ τῆς χρονιάς πού πέρασε καὶ τῶν πρώτων μηνῶν τοῦ 1997. Ὁ ἀπολογισμὸς αὐτὸς μαρτυρεῖ δράση καί, πιστεύω, πρόοδο. Τὸ ἀπερχόμενο Συμβούλιο ἔχει συνεχὴ θητεία 9 χρόνων, μὲ μικρὲς ἀλλαγές κατὰ τὴν πορεία του, λόγῳ τοῦ θανάτου τοῦ ἀείμνηστου Παύλου Λαζαρίδη, τῆς παραίτησός τοῦ Ἁγγελου Δελθορριᾶ, ὁ ὁποῖος ἔπρεπε νὰ ἀσκοληθεῖ ἀποκλειστικὰ μὲ τὸ ἔργο σὲ ὁποῖο ἔχει ἀφιερῶσει δεκαετίες ἀπὸ τὴ ζωὴ του, τὴ νέα μορφή τοῦ Μουσείου Μπενάκη, καὶ τῆς ἀποχωρήσας τοῦ Δημήτρη Γκόφα ἐξ αἰτίας ἰσχυρῶν λόγων ὑγείας. Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν 9 χρόνων προσπαθήσαμε νὰ φανοῦμε συνεπεῖς πρὸς ὅσα εἶχαν ἐξαγγελθεῖ, τὸ 1988, μὲ ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἐταῖρους. Θὰ ἐξετάσω, πολὺ σύντομα, ἐὰν ἐφάρμοστηκαν οἱ ἐξαγγελίες.

Τὸ Συμβούλιο πού ἀπέρχεται παρέλαβε ἓνα Ἰδρυμα μὲ ἰστορία 150 χρόνων, ἀπολιθωμένο, ἀντιδραστικὸ, μὲ ἔντινες ἐσωτερικὲς ἀντιθέσεις καὶ διχόνοιες, χαρακτηριστικὰ πού ὀφείλονταν στὸν συντηρητισμὸ ἐκείνων πού τὸ διοικοῦσαν, τὴ μεγάλη ἡλικία τους καὶ τις ἀσθένειες. Στὸν κοινωνικὸ τομέα τὸ παρέλαβε διασπασμένο στὶς ἐφημερίδες, κατηγορούμενο γιὰ ἀτασθαλίες καὶ παραβάσεις τῶν νόμων καὶ μὲ ἐγκατεστημένους σὲ μέγαρό μας δύο ἐλεγκτὲς

του 'Υπουργείου Οικονομικῶν. Ένας ανακριτής, ἔξ ἄλλου, προσπαθοῦσε νὰ διαλευκάνει ἀσύστατες, ὅπως ἀποδείχθηκε, καταγγελίες ἐναντίον μελῶν τοῦ παλαιοῦ Συμβουλίου καὶ τοῦ προσωπικοῦ τῆς 'Εταιρείας.

Στὸν ἐπιστημονικὸ τομέα ἡ 'Εταιρεία εἶχε μεταβληθεῖ σὲ ταμειακὴ μηχανή· ἔδινε χρήματα σὲ ἀρχαιολόγους γιὰ τὴ διεξαγωγὴ ἀνασκαφῶν τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς σταθερὰ μεγάλωνε. Έσωτερικὸ ἔργο δὲν εἶχε νὰ ἐπιδείξει· τὸ Συμβούλιο ἀσυναίσθητα χρηματοδοτοῦσε χωρὶς ποτὲ νὰ ἀναλογιστεῖ, ὅτι καθῆκον του ἦταν νὰ ὀρίζει αὐτὸ τὴν πολιτικὴ τῆς 'Εταιρείας, ἂν ἡ δρᾶση της τότε μποροῦσε νὰ χαρακτηρισθεῖ ὡς πολιτικὴ, δηλαδὴ ἐπιδίωξη, μὲ σύστημα καὶ ἐπιμονή, τῆς ἐπιστημονικῆς προκοπῆς τοῦ 'Ιδρύματος. Αὐτὸ ἄλλωστε, ἦταν ἐκεῖνο ποὺ ἔλειπε καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ βίου της. Κατὰ τὰ πρῶτα της χρόνια συνειδητὰ τὸ Συμβούλιο παρέβλεπε τὸ καθαρὰ ἐπιστημονικὸ ἔργο, δηλαδὴ τὴ δημοσίευση τῶν ἀρχαίων, τὰ ὁποῖα μὲ ταχύτητα καὶ πολλὴ προχειρότητα, ἔφερε στὸ φῶς. Έργότερα, κατὰ τὸν 20ὸ αἰῶνα, τὸ σύστημα αὐτὸ τῆς ἔγινε συνήθεια. Έο χαρακτηρισμὸς τῆς 'Εταιρείας ὡς γεραρᾶς ἔδινε ἱκανοποίηση στὸ Συμβούλιο τὸ ὁποῖο ἠσύχαζε. Τοῦτο συνεχίστηκε ἕως τὸ 1988, ἔστω καὶ ἂν διοικῆθηκε ἀπὸ τὶς κορυφὲς τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης· μνημονεύω μόνον τοὺς τελευταίους γραμματεῖς της τῶν ὁποίων ἡ δπητεία καλύπτει 64 χρόνια, τὸν Γεώργιο Οἰκονόμο, τὸν Έ Αναστάσιο Έορλάνδο καὶ τὸν Γεώργιο Μυλωνᾶ. Μόνον ὁ Οἰκονόμος ἐπεσήμανε, στοὺς ἐπίσιους ἀπολογισμοὺς του, τὴν ἀνάγκη δημιουργίας, ἐκ μέρους τῆς 'Εταιρείας, ἐπιστημονικοῦ ἔργου· καὶ τοῦτο σὲ μιὰν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία ἡ ἀρχαιολογία εἶχε νὰ ἐπιδείξει γιγαντιαία ἐπιστημονικὰ μνημεῖα μὲ τὰ ὁποῖα ἀνανέωσε τὸν ἑαυτὸ της. Ένῶ παντοῦ τὰ πράγματα προόδευαν, σπὴν 'Εταιρεία ἀρκοῦσε ἡ δημοσίευση, στὰ *Πρακτικά*, ἐκδόσεων ἀσήμαντων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀνασκαφῶν καὶ μερικῶν μελετῶν σπὴν *Έρχαιολογικὴ Έφημερίδα*. Δὲν μποροῦμε ὅμως νὰ ἀποδώσουμε τὴν ἔλλειψη δρᾶσης τῆς 'Εταιρείας μόνον σπὴν ἡλικία τῶν γραμματέων της. Έο Οἰκονόμος ἀνέλαβε 41 ἐτῶν καὶ πέθανε 68 ἐτῶν· ὁ Έορλάνδος ἀνέλαβε 64 ἐτῶν καὶ πέθανε 92 ἐτῶν· ὁ Μυλωνᾶς ἀνέλαβε 81 ἐτῶν καὶ πέθανε 90 ἐτῶν. Έὸ χαρακτηριστικὸ τῆς 'Εταιρείας κατὰ τὸ διάστημα 1924-1988, τὸ διάστημα Οἰκονόμου, Έορλάνδου, Μυλωνᾶ εἶναι, ὅτι δὲν ἀντιλήφθηκε, τὸ Συμβούλιό της δηλαδὴ, οὔτε τι ἦταν, τι ἀντιπροσώπευε, ποιὲς ἦσαν οἱ ὑποχρεώσεις του καὶ τι συνέβαινε στὸν

κόσμο. Δέν κατάλαβε τὸ Συμβούλιο, ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἀλλάζε σιγὰ σιγὰ, ὅτι ἡ Ὑπηρεσία μεγάλωνε καὶ ἀναλάμβανε τὸν φυσικὸ τῆς ρόλου καὶ ὅτι, ἡ Ἐταιρεία ἀσυναίσθητα ἄρχιζε νὰ παίξει τὸν ρόλο ὑπηρετοῦ, μὲ φορεσιὰ ξεπεσμένου ἄρχοντα.

Πρώτη ἐπίδωξή μας τὸ 1988 ἦταν ἡ μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνασκαφῶν, ἔργο δυσχερέστατο. Ὅχι μόνο δὲν ὑπῆρξε εὐκόλο νὰ ἐλαττωθεῖ ὁ ἀριθμὸς τους, ἀλλὰ πρὸς σιγμὴν αὐξήθηκε, σύμφωνα μὲ τὸν νόμο τῆς ἀδράνειας. Εὐχὴς ἔργον εἶναι νὰ παύσουν ἐντελῶς οἱ ἀνασκαφὲς τῆς Ἐταιρείας. Εἶναι τόσες πολλὲς ἐκεῖνες ποὺ γίνονται, ἀναγκαστικά, ἀπὸ τὴν Ὑπηρεσία καὶ οἱ ουστηματικὲς τῶν Ξένων Σχολῶν, τῶν μελῶν τῆς Ὑπηρεσίας καὶ τῶν Πανεπιστημίων, ὥστε δὲν ὑπάρχει κίνδυνος νὰ μείνουν ἀρχαῖα λείψανα χωρὶς νὰ ἐρευνηθοῦν. Καὶ μὴ ξεχνᾶτε, ὅτι Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι ἀνασκάπτουν ἀκόμη νοτίως καὶ βορείως τῆς Ἑλλάδος. Χάριν τῆς παραδόσεως ὅμως καὶ κυρίως γιὰ νὰ συμπληρωθοῦν σημαντικὲς ἐρευνες τοῦ παρελθόντος, ἐξακολουθοῦν νὰ γίνονται ἀνασκαφὲς καὶ ἀπὸ τὴν Ἐταιρεία, σὲ λογικὸ ἀριθμὸ. Οἱ νέες ποὺ καταλαμβάνουν τὴν θέση τῶν παλαιῶν ποὺ τερματίζονται, φροντίζουμε νὰ εἶναι σημαντικὲς καὶ νὰ διευθύνονται ἀπὸ νέους ἐπιστήμονες ποὺ παρέχουν τὴν ἐγγύηση, μὲ τὴν ἐπιστημοσύνη τους καὶ μὲ τὴν ἡλικία τους, ὅτι θὰ ὀλοκληρώσουν τὸ ἔργο ποὺ ἀναλαμβάνουν.

Βρισκόμεθα, σὲ οἰκονομικὴ κρίση ἡ ὁποία εἶναι ἡ μεγαλύτερη μετὰ ἀπὸ τὴν κρίση τοῦ 1930. Ἄρχισε τὸ 1973 καὶ συνεχίζεται χωρὶς ἐλπίδα θεραπείας. Ἡ διάρκειας, ἤδη, ἐνὸς τετάρτου τοῦ αἰῶνος ἀνωμαλία αὐτὴ δημιούργησε, ὅπως εἶναι φυσικὸ, κοινωνικὴ κρίση καὶ ἀναταραχὴ καὶ ἐπὶ πλέον κρίση θεσμῶν καὶ ἰδεῶν. Τὶς δυσμενεῖς συνέπειες τῶν πολιτικῶν αὐτῶν φαινομένων ὑφίσταται καὶ ἡ Ἐταιρεία ἡ ὁποία, διὰ τῶν ἐταίρων τῆς καὶ τοῦ Συμβουλίου, προσπαθεῖ νὰ ἀντιδράσει καὶ νὰ διατηρήσει τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἰδρύματος.

Μία ἀπὸ τὶς βαρύτερες συνέπειες τῆς κρίσης εἶναι ὁ συνεχὴς πληθωρισμὸς ὁ ὁποῖος ἔφερε τὰ πράγματα σὲ ἀπρόσιτο σημεῖο ἀλλὰ δὲν αὐξῆσε τὴν περιουσία τῆς Ἐταιρείας παρὰ μόνο θεωρητικῶς. Ἀρκετὰ χρόνια ἐπωφεληθήκαμε ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ ἐπιτόκια καὶ διατηρήσαμε τὸ κεφάλαιό μας. Σήμερα τὰ ἐπιτόκια, μὲ τὸ πρόσημα τῆς δῆθεν πώσεως τοῦ πληθωρισμοῦ, μειώνονται σὲ βαθμὸ ἐξευτελιστικὸ, χωρὶς τὰ πράγματα νὰ ἐπιστρέφουν στὶς παλαιὲς τους τιμές.

Οί Κυβερνήσεις, οί όποίες κατά τό παρελθόν έδειχναν στοργή και έμπρακτο ένδιαφέρον για τήν 'Εταιρεία, τὰ τελευταία χρόνια και ιδίως τό 1996, με τήν ριζική άλλαγή τής κοινωνικής τους πολιτικής, έπαυσαν νά δείχνουν οίοδήποτε ένδιαφέρον για τὰ άρχαία και τήν έπιστήμη. Κοπιώδεις προσπάθειές μας μένουν χωρίς άποτέλεσμα. Για νά προσελκύσει ή 'Εταιρεία κρατικά χρήματα και ένδιαφέρον, πρέπει νά μεταβληθεϊ από έπιστημονική σέ έμπορική, νά αλλάξει δηλαδή σκοπό και προορισμό, νά γίνει κοσμικό ίδρυμα ήλεκτρονικών προγραμμάτων, δεξιώσεων, ποικίλων διαλέξεων, νά άποκτήσει λαμπερή έξωστρεφή κουφότητα τής όποίας τό άνύπαρκτο βάρος δέν δά γίνεται αισθητό. Μη ξεχνάτε όμως, ή ήλεκτρονική λαμπρότης δέν είναι έργον, είναι μέσον. Έργον είναι τὰ συγγράμματα, ή *Έφημερίς*, τὰ *Πρακτικά*, τὰ όποία άποτελοϋν τics πηγές από τics όποίες άντλοϋν οί χειριστές τών ήλεκτρονικών υπολογιστών. Η 'Εταιρεία διαχειρίζεται μιá πολύτιμη κληρονομιά: τics άνασκαφές και τics έρευνες πού έκαμε και κάνει. Αϋτές πρέπει νά δοϋν τό φώς και ό τρόπος για νά έπιτευχθεϊ αυτό είναι ένας: ή ήθική, πνευματική και υλική υποστήριξη τών άρχαιολόγων πού δά αναλάβουν νά άποδώσουν τό χρέος τών 160 έτών τής ιστορίας μας πού είναι ιστορία όλων τών Έλλήνων και όχι μόνον τών έταίρων και τοϋ Συμβουλίου. Η ίδια ή 'Εταιρεία είναι από μακροϋ χρόνου δικαιωμένη με τό άνασκαφικό της έργο τοϋ παρελθόντος, μάλιστα τής 'Αθήνας, χάρη στο όποιο μπορούμε σήμερα νά μιλοϋμε για ένοποίηση χώρων, τών χώρων πού άπεκάλυγε και έσωσε αϋτή.

Στους σημερινούς Έλληνες όμως όλα αϋτά δέν είναι άρκετά οϋτε αϋτονόητα. Και άλλοτε έχω ειπέι, ότι ή 'Εταιρεία δέν θεωρείται πλέον κύριος άρχαιολογικός παράγων στην Έλλάδα, γιατί σκιάζεται από τό πληθωρικό, τό φθηνό και τό έπιπόλαιο. Οί ίδιοι οί άρχαιολόγοι άντι νά ένώνουν τics δυνάμεις τους και νά συνασπίζονται, έχοντας ως έπιδίωξη τόν κοινό σκοπό, τὰ μνημεία και τή μελέτη τους, άντίθετα ένεργοϋν, άνεξαιρέτως, ως ματαιόδοξα άτομα. Ίσως δέν έχετε συνειδητοποιήσει, ότι ή 'Αθήνα είναι τό μεγαλύτερο άρχαιολογικό κέντρο τοϋ κόσμου. Κάθε ήμέρα τής έβδομάδος γίνεται μία ή και δύο διαλέξεις· κάθε έβδομάδα γίνεται και ένα διεθνές συνέδριο, με τόση εύκολία πού καταπλήσσει. Και ό πληθωρισμός αϋτός παρατηρείται και στις λοιπές πόλεις τής Έλλάδος. Φυσικά οί εκδηλώσεις αϋτές έξυπηρετοϋν τήν ίκανοποίηση πρόσκαιρων έπιθυμιών. Οϋτε οί διαλέξεις δημοσιεύονται, οϋτε τὰ

πρακτικά εκδίδονται. Καί ἔξω παρατηρεῖται τὸ ἴδιο φαινόμενο, σὲ μικρότερο βαθμὸ καὶ μὲ καλύτερα ἀποτελέσματα.

Λίγο πρὶν πληροφορήθηκα, ὅτι σήμερα γίνονται στὴν Ἀθήνα τρία συνέδρια ἀρχαιολογικά-ἱστορικά, ἓνα στὸ Ἐθνικὸ Ἰδρυμα Ἐρευνῶν, δεύτερο στὴ Γεννάδειο καὶ τρίτο στὸ Μουσεῖο τῆς Πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Τὴν περασμένη Τετάρτη, 7 Μαΐου, ἔγιναν, τὸ ἀπόγευμα, τέσσερις ἀρχαιολογικὲς ἐκδηλώσεις: στὸ Ἐθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο γιὰ τὸ Λύκειο, στὸ Μουσεῖο Κυκλαδικῆς Τέχνης, στὸ Νορβηγικὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο καὶ στὸ Μέγαρο Μελά, τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Φθάνει λοιπὸν ἡ ἀρχαιολογία στὴν Ἀθήνα σὲ τέτοια ἀποδιοργάνωση, ὥστε μηδενίζονται ὅλες αὐτὲς οἱ ἀξιέπαινες προσπάθειες, οἱ ὁποῖες παραμένουν ἀτομικὲς χωρὶς νὰ δημιουργοῦν κάτι τὸ γενικότερο ὠφέλιμο καὶ τὸ μόνιμο.

Χρειάζεται συντονισμὸς, συνένωση τῶν δυνάμεων, ὥστε ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστῆμη νὰ ἐμφανίζεται καὶ νὰ δρᾷ ὡς ἑνιαῖο σῶμα. Ἄς μὴ νομιστεῖ ὅμως ὅτι ἡ Ἐταιρεία ἐπιδιώκει νὰ καπελώσει κανέναν, ὅπως εἰπώθηκε ἐξ αἰτίας πρότασός μας γιὰ ἑνιαῖο, μὲ τὴν Ὑπηρεσία, χειρισμὸ σημαντικοῦ ἐπιστημονικοῦ ζητήματος.

Ἐὰν συνεχιστεῖ ἡ σημερινὴ κατάσταση, οἱ ἀρχαιολογικὲς ἐκδηλώσεις θὰ πάρουν τὴ θέση τῆς βεγγέρας τοῦ παρελθόντος, καὶ στὴν καλύτερη περίπτωσι, τῶν λογοτεχνικῶν σαλονιῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀχιλλέως Παράσχου.

Πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια, τὸ 1958, ὁ Louis Robert εἶχε χαρακτηρίσει τὰ ἐπαρχιακὰ μας περιοδικὰ ποὺ δημοσίευσαν ἀρχαιολογικὲς καὶ ἐπιγραφικὲς ἀνακοινώσεις, ἀπρόσιτες φυσικὰ στὸν μεγάλο Γάλλο σοφὸ, καὶ σὲ μᾶς ἀκόμη, «ὡς καρκινώδη πληθωρισμὸ τῶν τοπικῶν περιοδικῶν». Τὰ περιοδικὰ ἔκτοτε πολλαπλασιάστηκαν καὶ καθημερινῶς ἐκδίδονται νέα, ἀσήμαντα, ἄχρηστα, βλαβερὰ καὶ κενὰ περιεχομένου. Ἐνῶ λοιπὸν ἡ καρκινώδης αὐτὴ κατάσταση ἐπεκτείνεται, ἡ εὐθύνη τῆς συντήρησης τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστῆμης ἐξακολουθεῖ νὰ βαραίνει μόνον τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίδα, τὰ Πρακτικὰ καὶ τὸ Ἀρχαιολογικὸ Δελτίο.

Τὴν κατάσταση αὐτὴ τὴν εἶχαμε διαπιστώσει ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια. Ἐπίσημη, γραπτὴ πρότασή μας πρὸς τὴν τότε Ὑπουργὸ Πολιτισμοῦ, καὶ ἑταῖρο μας, γιὰ συστηματικὴ ἐπιστημονικὴ συνεργασία μεταξὺ Ἐταιρείας καὶ Ὑπηρεσίας, συνεργασία ποὺ θὰ ἔδτετε τέρμα, σὲ μεγάλο βαθμὸ, στὴν κατάσταση ποὺ ἐπικρατεῖ, ἔμεινε χωρὶς ἀπάντησι, γιὰτὶ δὲν ἔγινε ἀνυληπτὴ ἡ σημασία τῆς πρότασός μας.

“Όσα λέγω δὲν ἀποτελοῦν ρωμαντικὴ προσκόλληση σ’ ἓναν ἰδανικὸ σκοπὸ ἀλλὰ περιγράφουν τὴν ἀμείλικτη πραγματικότητα. Ἡ Ἐταιρεία καὶ ἡ Ὑπηρεσία ἀποτελοῦν τὴ συνείδηση τῆς ἱστορικῆς παράδοσης καὶ εἶναι ὑποχρεωμένες νὰ βλέπουν τὰ πράγματα ὡς σύνολο καὶ ἐκεῖνα ποὺ δὲν ἔγιναν νὰ τὰ βλέπουν ὡς ἀνεκπλήρωτη ὑποχρέωση. Ἡ ἀτομικιστικὴ ἀντίληψη τῶν πραγμάτων, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς Ἕλληνες ἀρχαιολόγους, εἶναι ἡ αἰτία τῆς κατάστασης ποὺ ἐπικρατεῖ. Ὅλοι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν ἐπιστήμη, τὴ δική τους ὄμως ἐπιστήμη, αὐτὴν ποὺ ἀποτελεῖ ἡ μικρὴ προσωπικὴ τους μελέτη, ἔξω ἀπὸ τὴν ὁποία ὑπάρχει τὸ κοσμικὸ κενό. Κανεὶς δὲν σκέπτεται τὸ σύνολο, τὶς ἑκατοντάδες τῶν ἀνασκαφῶν ποὺ χάθηκαν, τὶς χιλιάδες τῶν ἄγνωστων μνημείων ποὺ ἤλθαν στὸ φῶς γιὰ μιὰ στιγμὴ καὶ ξαναβρέθηκαν στὸ σκοτάδι. Καὶ μόνη ἡ Ἐταιρεία διατηρεῖ ζωντανὴ τὴν ὑποχρέωση τῆς ὀλοκλήρωσης τοῦ ἐλλιποῦς ἔργου τοῦ παρελθόντος. Σ’ αὐτὸ ἀποβλέπουν οἱ 60 τόμοι τῶν μονογραφιῶν ποὺ ἐκδόθηκαν τὰ τελευταῖα ἑννέα χρόνια καὶ οἱ 38 τόμοι τῶν περιοδικῶν. Αὐτὰ τὰ ἐπιτεύγματα, οὐσιαστικὰ καὶ μόνιμα, ἀποτελοῦν τὴν οὐσία τῆς πολιτικῆς ποὺ ἐφαρμόστηκε, πολιτικῆς ποὺ ἐκδηλώνεται μὲ παρέμβαση στοὺς ἀρχαιολόγους. Μερικῶν ἔργων ἡ σύνταξη ἢ ἡ ὀλοκλήρωση, ὑποδείχθηκε, ὑποστηρίχθηκε, ἐπιδιώχθηκε μὲ φορτικότητα.

Ἀξίζει νὰ μνημονεύσω, ὅτι τὰ βιβλία πρὸς διάθεση κατὰ τὸ 1989 ἦσαν ἀξίας 95.000.000 δραχμῶν. Τὰ βιβλία πρὸς διάθεση τοῦ 1996 εἶναι ἀξίας 254.000.000 δραχμῶν. Ὑπάρχει αὐξηση λοιπὸν κατὰ 166%. Αὐξηση διαπιστώνεται, γιὰ τὸ ἴδιο διάστημα, καὶ στὴν περιουσία τῆς Ἐταιρείας ἡ ὁποία ξεπερνᾷ τὸ 12%, καθὼς καὶ στὴν ἀξία τῶν χρεογράφων καὶ τῶν διαθεσίμων. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ ἀξίας κτίσης καὶ τιμῆς τῆς 22 Ἀπριλίου 1997 ξεπερνᾷ τὸ μισὸ δισεκατομμύριο δραχμῶν.

Σὲ μία ἐβδομάδα ἀκριβῶς θὰ ἐκλέξετε νέο Συμβούλιο, τοῦ ὁποίου ἡ θητεία θὰ ἐκταθεῖ ἕως τὸ χιλιαστικὸν χαρακτῆρος ἔτος 2000. Ἡ σημερινὴ οικονομικὴ καὶ κοινωνικὴ πραγματικότητα ἐπέβαλε σὲ πολλοὺς ὀργανισμοὺς ποὺ δὲν ἔχουν τὴ δική μας ἱστορία, τρόπο δράσης ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ὠφελεῖ γενικότερα. Πρέπει νὰ σκεφθεῖτε τώρα καὶ νὰ τὸ πεῖτε, ποιὸς εἶναι, κατὰ τὴ γνώμη σας, ὁ καλύτερος τρόπος δράσης γιὰ τὰ χρόνια ποὺ ἔρχονται. Ἡ Ἐταιρεία θὰ διατηρήσει τὸν χαρακτῆρα της, θὰ συνεχίσει τὸν ἴδιο τρόπο δράσης, αὐτόνομο, ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὶς δυσμενεῖς

επιδράσεις ενός κοινωνικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ συστήματος πού ἀποδοκιμάζουμε, ἢ θὰ προσαρμοστεῖ στὰ καλούπια μιᾶς νέας ἐποχῆς, διατηρώντας τὸ ὄνομα τῆς ἀλλὰ ὄχι καὶ τοὺς τρόπους; Δὲν σὰς κρύβω, ὅτι ὑπῆρξαν, γιὰ τὸ ἔργο τῆς Ἑταιρείας τῶν ἐννέα χρόνων πού πέρασαν, ἀποδοκίμασιες, ἀντιδράσεις καὶ κατηγορίες. Κατηγορήθηκαν, ἀπὸ ἀρχαιολόγους πάντοτε, οἱ ἐκδόσεις μας ὡς μέτριες ἕως κακές, ἐνῶ ἐμεῖς τὶς θεωροῦμε ὡς τὶς ἀριστες τῶν ἐλληνικῶν. Κατηγορήθηκαν τὰ μαθήματα τῆς Σχολῆς τῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης, ὅτι εἶναι γιὰ πέταμα ἐνῶ ἀναγκαζόμαστε νὰ ἀρνούμεθα ἐγγραφὲς λόγῳ πληθῶρας μαθητῶν. Κατηγορήθηκε τὸ Συμβούλιο ὅτι δὲν ἐγγράφει νέους ἐταίρους. Ὅπως μπορεῖτε νὰ διαπιστώσετε, ἀπὸ τοὺς 411 ἐταίρους μας, ἄνω τῶν 100 ἔχουν ἐκλεγεί ἀπὸ τὸ ἀπερχόμενο Συμβούλιο, ποσοστὸ 25%, πού ἀποτελεῖ γενναία ἀνανέωση καὶ ἐνίσχυση τοῦ σώματος τῶν ἐταίρων. Τέλος, κατηγορήθηκε καὶ ὁ *Μέντωρ*, τοῦ ὁποίου ἔχω, ἀποκλειστικά, τὴν εὐθύνη, ὡς φυλλαδάκι. Δὲν θὰ τὸν ἐπαιέσω, σὰς λέγω μόνον πὼς αὐτὸ τὸ φυλλαδάκι, ἐπίτηδες ἰσχνό, ἀποτελεῖ σήμερα 8 τόμους καὶ εἶναι τὸ μόνον ἐλληνικὸ ἔντυπο πού διασώζει τὴν ἀνάμνηση τοῦ παρελθόντος τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιολογίας καὶ ἡ Ἑταιρεία εἶναι, μὲ αὐτὸ καὶ λίγα ἄλλα δημοσιεύματα, ἡ μόνη ἢ ὁποία δὲν ξεχνᾷ τὸν μόχθο τῶν Ἑλλήνων ἀρχαιολόγων πού μᾶς πρόσφεραν τὴ θέση ὅπου βρισκόμαστε. Καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων ὁ μόχθος εἶναι πολὺ σημαντικότερος ἀπὸ τὰ κατορθώματα τοῦ Ἑλγιν καὶ τῶν ἄλλων ἀρπακτικῶν τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιολογίας πού γεμίζουν σήμερα τὰ ράφια τῶν βιβλιοπωλείων καὶ προσελκύουν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν πολλῶν.

Ἄν ἡ Ἑταιρεία θέλει νὰ εἶναι κάτι παραπάνω ἀπὸ ἐκδότης καὶ χρηματοδότης καὶ φιλικὴ γωνιά στὴν ὁδὸ Πανεπιστημίου, πρέπει νὰ ἐνδιαφέρεται ἔμπρακτα καὶ γιὰ τὴν κοινωνικὴ σημασία τοῦ ἔργου τῆς. Καὶ ἡ σημασία αὐτὴ βρίσκεται στὴν ἱστορία τῶν πράξεων τῆς καὶ τῶν πράξεων τῆς Ἑπιμελείας. Βρίσκεται στὴν ἱστορία τῶν παλαιῶν τοῦ 19ου αἰῶνα καὶ ἐκείνων πού σὰς μνημόνευσα στὴν ἀρχὴ τῆς ἔκθεσός μου, ἀνθρώπων, πού ὅπως φαίνεται, εἶναι ἀνιάρῳ ἢ ἄγνωστοι στοὺς πολλοὺς, τοὺς ὁποίους ὁμως ἐμεῖς δὲν πρέπει νὰ παύσουμε νὰ θυμόμαστε. Βρίσκεται ἀκόμη ἡ σημασία τοῦ ἔργου μας, καὶ στὴν ἱστορία τῆ δικῆς μας, στὰ κίνητρά μας καὶ τὶς φιλοδοξίες μας, καὶ κυρίως στὸ μόνιμο, καὶ φανερὸ ἔργο μας καὶ τὴν ἀξία του.

Ἡ Ἑταιρεία, τέλος, πρέπει νὰ εἶναι ζωντανὸς καὶ μαχόμενος

όργανισμός. Σε όσους τὴν ἀπαρτίζουν, σὲ σὰς δηλαδή, δὲν παρέχει κανένα οικονομικὸ ὄφελος. Προσφέρει ὅμως τὸ ἀσπίκωτο βάρος ἑνὸς μεγάλου πολυκύμαντου παρελθόντος ποὺ περιέχει μόνον ὑποχρεώσεις, καθήκοντα καὶ μέριμνες. Αὐτὴ ἡ συναίσθησις πλανιέται μέσα σ' αὐτὸ τὸ κτίριο, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ κοιμητήριον ἀλλὰ καὶ τὴν κιβωτὸ τοῦ ἑλληνικοῦ παρελθόντος, τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ πρόσφατου.

Ἀκούσατε τὸν σύντομο ἀπολογισμὸ τοῦ 1996 καὶ μέρους τοῦ 1997. Μποροῦσα νὰ τὸν παρουσιάσω μόνον εὐχάριστο καὶ ἐντυπωσιακὸ. Τὸ ἀπέφυγα καὶ δὴ τὸ ἀποφεύγω ὅταν μοῦ δίνεται ἡ εὐκαιρία. Πιστεύω ὅτι μόνον ἡ γνώσις τῆς πραγματικότητας, χωρὶς φιασίδια, ἐπιτρέπει τὴν ὀρθὴν ἐκπλήρωσις τοῦ ἔργου μας, ἔχοντας ὡς κίνητρο τὴν αἴσθησις τῆς ἠθικῆς ὑποχρέωσις πρὸς τὸν τόπο, ποὺ παραλάβουμε ἀπὸ τοὺς προκατόχους μας. Δὲν μπορῶ νὰ φαντασῶ πῶς δὴ εἶναι ἡ Ἑταιρεία χωρὶς αὐτὸ τὸ ἠθικὸ κίνητρο καί, ὁμολογῶ, ὅτι δὲν μ' ἐνδιαφέρει».

Μετὰ τὴν ἔκδοσις τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως διαβάσθηκε ἡ ἔκδοσις τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας γιὰ τὴν χρῆσις τοῦ 1996, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΠΡΟΣ
ΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

«Σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τῶν ἄρθρων 31 καὶ 32 τοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ συντάσσει ἔκθεσις σχετικὰ μὲ τὸν ἔλεγχον τοῦ ἀπολογισμοῦ τοῦ λήξαντος ἔτους τὴν ὁποία καὶ ὑποβάλλει πρὸς τὴν Γενικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑταίρων.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 17 τοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἡ τήρησις τῶν λογιστικῶν βιβλίων γίνεται κατὰ τὸ διπλογραφικὸ σύστημα μὲ μηχανογραφικὸ τρόπο. Τὰ λογιστικὰ βιβλία ποὺ τηρήθησαν μὲ τὸ σύστημα αὐτὸ εἶναι τὰ ἑξῆς: 1. Ἀναλυτικὸ Ἡμερολόγιον Ταμείου, 2. Ἀναλυτικὸ Ἡμερολόγιον Διαφόρων Πράξεων, 3. Συγκεντρωτικὸ Ἡμερολόγιον, 4. Συγκεντρωτικὸ Καθολικόν, 5. Καρτέλες κατὰ λογαριασμὸ Γενικοῦ Καθολικοῦ ἀναλυτικά, 6. Βιβλίον Ἐγγραφῶν Ἰσολογισμοῦ.

Βάσει τῶν καταχωρήσεων ποὺ ἔγιναν στὰ ἀνωτέρω λογιστικὰ βιβλία συντάχθηκε στίς 31.12.1996 ὁ Ἰσολογισμὸς Περιουσιακῆς Κατάστασις καὶ

ό Πίνακας 'Αποτελεσμάτων Χρήσης 1996. Οί αντίστοιχοι Πίνακες έπισυνάπτονται στο τέλος τής έκθεσης. Παρατίθενται στη συνέχεια όρισμένα σχόλια και παρατηρήσεις ως προς τούς λογαριασμούς.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

1. «Γήπεδα»: Έμφανίζεται ή αξία τών οικοπέδων κυριότητας τής 'Αρχαιολογικής Έταιρείας, ή όποία άνέρχεται σε 133.999.544 δρχ. σύμφωνα με άποτίμηση του έτους 1979. Υποχρέωση άναπροσαρμογής τής αξίας τους δέν ύπάρχει.
2. «Κτίρια»: Τά κτίρια κυριότητας τής 'Αρχαιολογικής Έταιρείας άπεικονίζονται στον Ίσολογισμό με λογιστικό ισότιμο 7.650 δρχ. χάριν μνείας λόγω τής όλοσχερούς άπόσβεσης τής αξίας τους κατά τό παρελθόν.
3. «Έγκαταστάσεις Κτιρίων»: Στο λογαριασμό έμφανίζεται ή αξία του 'Ακινήτου επί τής Λ. 'Αλεξάνδρας 105 τό όποίο άγοράστηκε άπό τήν Έταιρεία τόν Δεκέμβριο του 1996. Έκ του ποσού αυτού δρχ. 46.953.054 άφορούν τά έξοδα άποκτήσεως αυτού (φόροι, Δικ. Σύλλογος, Συμβολαιογραφικά και Ύποθηκοφυλακείο 'Αθηνών).
4. «Μηχανολογικός έξοπλισμός, Μεταφορικά Μέσα»: Οί λογαριασμοί αυτοί έχουν όλοσχερώς άποσβεσθεί και έμφανίζονται με λογιστικό ισότιμο μιάς δραχμής.
5. «Έπιπλα και Λοιπός Έξοπλισμός»: Τό έτος 1996 διατέθηκαν 1.650.786 δρχ. για τήν προμήθεια Έπίπλων και Λοιπού Έξοπλισμού τών Γραφείων τής Α.Ε., καθώς επίσης και για τήν προμήθεια ήλεκτρονικών ύπολογιστών για τήν άάλυψη τών άναγκών τής Α.Ε.
6. «Βιβλία Άποθέματος»: Στο λογαριασμό αυτό έμφανίζεται τό άναπόσβεστο ύπόλοιπο τών έκτός συναλλαγής βιβλίων.
7. «Βιβλία Βιβλιοθήκης»: Για τόν έμπλουτισμό τής Βιβλιοθήκης κατά τό έτος 1996 διατέθηκαν 17.360.296 δρχ. Τό ποσό αυτό άφορά τόσο τήν άγορά βιβλίων άπό τό Έσωτερικό και τό Έξωτερικό όσο και τά βιβλιοδετικά.
8. «Βιβλία προς διάθεση»: Στο λογαριασμό αυτό έμφανίζεται ή αξία του ύπολοίπου τών προς πώληση βιβλίων τής Α.Ε. σε τιμή κόστους βάσει τής αξίας του χαρτιού και τών έξόδων για στοιχειοθεσία, έκτύπωση και βιβλιοδεσία. Η έκδοτική δραστηριότητα τής Α.Ε. τό έτος 1996 άπορρόφησε τό ποσόν τών 19.716.904 δρχ.
9. «Βιβλία ύπό έκδοση»: Τό ποσόν τών 3.210.381 δρχ. άπεικονίζει τήν

άξια τών βιβλίων τών οποίων δέν είχε ολοκληρωθεί ή έκτύπωση κατά τήν 31.12.1996.

10. «Πελάτες»: Στο λογαριασμό αυτό απεικονίζεται ή απαίτηση τής Α.Ε. εκ τής πωλήσεως τών βιβλίων εις τò Έξωτερικό.
11. «Χρεώστες»: Στο λογαριασμό αυτό απεικονίζονται οί απατήσεις τής Α.Ε. κατά τήν 31.12.1996, από προκαταβολές πού είχαν χορηγηθεί σε διάφορους για τά «ΕΡΓΑ», τίς ίδιες ανασκαφές και τήν έκτέλεση διαφόρων έργασιών.
12. «Χρεόγραφα»: Τά διάφορα χρεόγραφα του χαρτοφυλακίου τής Α.Ε. τήν 31.12.1996 ανέρχονται σε 885.515.566 δρχ. ή αποτίμηση έγινε βάσει τιμών κτήσεως ως μικροτέρων εκείνων τής μέσης τιμής Δεκεμβρίου 1996. Στα όμολογα έχει γίνει λογισμός δεδουλευμένων τόκων μέχρι 31.12.1996.
13. «Διαθέσιμα»: Στην ομάδα αυτή τών λογαριασμών αναγράφονται έκτος από τò υπόλοιπο Ταμείου τής 31.12.1996 και τά υπόλοιπα τών καταθέσεων τής Α.Ε. σε διάφορες Τράπεζες. Τò ύψος τών διαθεσίμων τής 31.12.1996 ανέρχεται σε 686.050.008 δρχ.

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

1. «Κεφάλαιο ή Καθαρή Θέση»: Είναι μία μαθηματική ποσότητα πού απεικονίζει τήν καθαρή περιουσία τής Α.Ε. κατά τήν 31.12.1996 όπως αυτή προκύπτει άν από τò Σύνολο του Ένεργητικού αφαιρέσουμε τò Καθαρό Παθητικό. Η καθαρή θέση τής 31.12.1996 ανέρχεται σε 1.008.147.148 δρχ.
2. «Άποθεματικό διαφορών αποτίμησης χρεογράφων»: Προέρχεται από τήν αναπροσαρμογή τής αξίας τών χρεογράφων κατά τò παρελθόν και τήν αξία τών δωρεάν διατεθέντων χρεογράφων. Προορισμός είναι ή κάλυψη ζημιών από ένδεχόμενη μεταβολή τής τιμής τους κατά τήν έξόφληση.
3. «Κέρδη από πώληση Άκινήτων»: Στòn λογαριασμό αυτό περιλαμβάνεται ή διαφορά μεταξύ τιμής πωλήσεως Άκινήτου Λ. Συγγρού και τής Έγγεγραμμένης εις τά βιβλία τής Έταιρείας Άξιας του έν λόγω Άκινήτου.
4. «Πιστωτές»: Στην ομάδα αυτή τών λογαριασμών εμφανίζονται οί υποχρεώσεις τής Α.Ε. πρòς τò Δημόσιο από παρακρατηθέντες φόρους, περιλαμβανομένων και τών φόρων ΦΕΠ (φόρος εισοδήματος περιουσίας) αποδοτέους έντòς του 1997 επίσης από κρατήσεις υπέρ ΙΚΑ μηνòς Δεκεμβρίου 1996 και αποδοτέες τò 1997, και από εισπραχθείσες έγγυσεις από τούς ένοικιαστès άκινήτων μας.

5. «Προμηθευτές»: Στο λογαριασμό αυτό απεικονίζεται ή υποχρέωση της Α.Ε. σε διάφορους προμηθευτές.
6. «Πιστώσεις Έργων»: Στην ομάδα αυτή των λογαριασμών απεικονίζονται τα υπόλοιπα των διαφόρων πιστώσεων που χορηγήθηκαν από το δημόσιο στην Α.Ε. για τη χρηματοδότηση διαφόρων μεγάλων έργων.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ 1996

ΕΣΟΔΑ

Τα πάσης φύσεως έσοδα της Α.Ε. κατά το έτος 1996 ανήλθαν σε δραχμές 320.791.831. Στο ποσό αυτό περιλαμβάνονται και 37.865.692 δρχ. που αντιστοιχούν σε δεδουλευμένους τόκους προθεσμιακών καταθέσεων, Έντόκων Γραμματίων Έλληνικού Δημοσίου και Όμολόγων ΕΤΒΑ κλπ. μη είσπραχθέντων το 1996 και είσπρακτέων το επόμενο έτος κατά την εξόφληση των διαφόρων τίτλων. Συνεπώς τα πράγματι είσπραχθέντα έσοδα ανήλθαν σε 282.926.139 δρχ.

ΕΞΟΔΑ

Τα πάσης φύσεως έξοδα (δαπάνες) της Α.Ε. διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, στις δαπάνες εκπλήρωσης του σκοπού της Α.Ε. και στις λειτουργικές δαπάνες. Οί δαπάνες (έξοδα) έτους 1996 ανήλθαν σε 315.014.454 δρχ.

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		525.955.825
Γήπεδα	133.999.544	
Κτίρια	7.650	
Έγκαταστάσεις Κτιρίων	351.953.055	
Μηχανολογικός Έξοπλισμός	1	
Μεταφορικά Μέσα	1	
Έπιπλα και Λοιπός Έξοπλισμός	4.626.173	
Βιβλία αποθέματος (έκτος συναλλαγής)	3.000.000	
Βιβλία Βιβλιοθήκης	<u>32.369.401</u>	
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		257.792.869
Βιβλία προς διάθεση (βιβλία απογραφής)	234.872.584	
Βιβλία προς διάθεση έκδοσης 1996	19.716.904	
Βιβλία υπό έκδοση	<u>3.210.381</u>	
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ		116.939.918
Πελάτες	10.099.126	
Χρεώστες	<u>106.840.792</u>	
ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ		885.515.566
ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		686.050.008
Ταμείο	5.306.925	
Καταθέσεις Ταμιευτηρίου και Προθεσμίας	642.134.764	
Μεταβατικοί Λογαριασμοί Ένεργητικοῦ	<u>38.608.319</u>	
ΣΥΝΟΛΑ		<u><u>2.472.261.186</u></u>

31ΗΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1996

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ		1.008.147.148
Υφιστάμενο κατά την 31. 12. 1996		
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ		576.539.799
Διαφορά άποτιμήςεως χρεογράφων	143.674.355	
Κέρδη από πώληση ακινήτου	<u>432.865.444</u>	
ΠΙΣΤΩΤΕΣ		25.610.604
Έλληνικό Δημόσιο-Όφειλόμενοι Φόροι ΦΜΥ/ΦΕΠ	13.689.784	
Άσφαλιστικοί Όργανισμοί - ΙΚΑ	8.374.600	
Έγγυήσεις μισθωμάτων ακινήτων	<u>3.546.220</u>	
ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ		15.087.282
ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ		846.876.353
ΣΥΝΟΛΑ		<u><u>2.472.261.186</u></u>

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΕΞΟΔΑ

ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΚΠΛΗΡΩΣΕΩΣ ΣΚΟΠΟΥ		47.341.152
Πρόγραμμα Άνασκαφών	12.707.020	
Πρόγραμμα Δημοσιεύσεων	9.318.893	
Άξιοποίηση Άρχείου	4.205.408	
Ξενώνες	554.755	
Σχολή Διδασκαλίας τής Ιστορίας τής Τέχνης	1.422.760	
Δωρεάν Διατεθείσες Έκδόσεις	9.642.864	
Ύποτροφίες	489.452	
Οικονομικές Ένισχύσεις Έπιστημονικού Σκοπού	<u>9.000.000</u>	
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ		267.673.302
Άποδοχές Προσωπικού (έπιστημονικού και διοικητικού)	134.604.881	
Έργοδοτικές Είσφορές	38.618.447	
Άποσβέσεις	36.909.937	
Φόροι και Τέλη	14.055.642	
Γενικά Έξοδα	<u>43.484.395</u>	
Ύπόλοιπο πρὸς ἔξισωση		5.777.377
ΣΥΝΟΛΑ		<u><u>320.791.831</u></u>

Ἀθήναι,

Ὁ Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Σ. ΔΟΝΤΑΣ

Ὁ Γενικός Γραμματεὺς
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Χ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

Ἐλέγξαμε τὶς ἀνωτέρω Οἰκονομικὲς Καταστάσεις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, τῆς χρήσεως πού ἔληξε τὴν 31η Δεκεμβρίου 1996. Ὁ Ἐλεγκὸς μας ἔγινε σύμφωνα μὲ τὶς ἐλεγκτικὲς διαδικασίες πού κρίναμε κατάλληλες, βάσει τῶν ἀρχῶν καὶ κανόνων ἐλεγκτικῆς πού ἀκολουθεῖ τὸ Σῶμα Ὁρκωτῶν Ἐλεγκτῶν. Τέθηκαν σὴν διάθεσή μας τὰ βιβλία καὶ στοιχεῖα πού τήρησε ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία καὶ μᾶς δόθηκαν οἱ ἀναγκαῖες γιὰ τὸν ἔλεγχο πληροφορίες πού ζητή-

ΧΡΗΣΕΩΣ 1996

ΕΣΟΔΑ

Μισθώματα Άκινήτων	40.808.354
Μισθώματα Αίθουσας Διαλέξεων-Δεξιώσεων	2.305.000
Σχολή Διδασκαλίας τής Ιστορίας τής Τέχνης	4.758.000
Δωρεές Διαφόρων	3.126.674
Έπιχορηγήσεις Κρατικές	-
Συνδρομές Έταίρων	518.269
Τόκοι Έντόκων Γραμματίων Έλληνικού Δημοσίου	54.101.700
Τόκοι Προθεσμιακών Καταθέσεων	76.153.433
Τόκοι Καταθέσεων Λογαριασμών Ταμειυτηρίου	25.391.717
Τόκοι Άνασκαφών Α.Ε.	1.161.778
Έσοδα Κληροδοτημάτων	-
Μερίσματα Μετοχών Ε.Ε.Ε.Χ.	54.000.000
Μερίσματα Μετοχών Ε.Τ.Ε.	21.842.100
Μερίσματα Μετοχών Τραπέζης Έλλάδος	3.680
Τόκοι Όμολόγων Ε.Τ.Β.Α.	18.038.208
Τοκομερίδια Παλαιών Όμολογιακών Δανείων	258.325
Καθαρά Έσοδα Πωλήσεως Βιβλίων	11.923.119
Διάφορα Έσοδα	6.401.474
	<u>320.791.831</u>

31 Δεκεμβρίου 1996

Η Προϊσταμένη του Λογιστηρίου
ΕΛΕΝΗ Γ. ΒΑΖΑΚΗ

σαμε. Έλήφθησαν υπόψη οι διατάξεις του «Όργανισμού» και του «Όικονομικού Κανονισμού» αυτής. Σχετική έκθεση από τον έλεγχο των άνωτέρω Όικονομικών Καταστάσεων δά διαβιβασθεϊ σπύ Διοίκηση τής Άρχαιολογικής Έταιρείας.

Άθήναι, 23 Άπριλίου 1997

Ό Όρκωτός Έλεγκτής

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΓΡΗΓ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΕΝΩΣΗ ΟΡΚΩΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ Α.Ε.Ο.Ε.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ευχαρίστως αναφέρουμε στους εταίρους ότι, όπως προκύπτει από τον έλεγχο τόν οποίο διενεργήσαμε, τὸ Διοικητικό Συμβούλιο τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐφαρμόζει μὲ σταθερότητα καὶ συνέπεια συνετὴ πολιτικὴ ὡς πρὸς τὴ διαχείριση τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Ἰδρύματος, τὴ διεξαγωγὴ τῶν ἀνασκαφῶν, τὴν αὐξηση τῶν δημοσιευμάτων, τὸν πλουτισμὸ τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Ἀρχείου καὶ τὴν ἐκπόνηση μεγάλων ἀρχαιολογικῶν καὶ ἀρχαιονομικῶν ἔργων. Στὸ ἔργο αὐτὸ συμπαρίσταται τὸ προσωπικὸ τῆς Ἑταιρείας μὲ γνώση, ἰκανότητες καὶ προθυμία. Πολύτιμη ἐπίσης ὑπῆρξε ἡ βοήθεια τοῦ Ὁρκωτοῦ Ἐλεγκτοῦ στὴν διεξαγωγὴ τῆς οἰκονομικῆς διαχείρισης.

ΠΡΟΤΑΣΗ

Ἀπὸ τὸν ἔλεγχο ποὺ διεξήχθη ἐπιβεβαιώθηκαν τὰ ἀναφερόμενα στὸν Ἰσολογισμὸ ὑπόλοιπα τῶν λογαριασμῶν καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ὀρθότητα καὶ ἀκρίβεια στὴν τήρηση τῶν βιβλίων καὶ στοιχείων. Οἱ δαπάνες ποὺ ἔγιναν συνοδεύονται ἀπὸ πλήρη καὶ νόμιμα δικαιολογητικὰ καὶ εἶναι μέσα στὰ ὅρια τῶν πιστώσεων τοῦ Προϋπολογισμοῦ. Δὲν διαπιστώθηκε καμιά παράλειψη, ἀνωμαλία ἢ διαχειριστικὴ ἀταξία καὶ προτείνουμε τὴν ἀπαλλαγὴ τοῦ Δ.Σ. ἀπὸ κάθε εὐθύνη.

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΓΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΦΙΓΓΕΝΕΙΑ ΔΕΚΟΥΛΑΚΟΥ

ΙΟΡΔΑΝΗΣ ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΤΟΣ ΠΑΝΤΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΪΝΧΑΟΥΕΡ

Μετὰ τὴν ἀνάγνωση ὁ Πρόεδρος ἐκάλεσε τοὺς εταίρους νὰ ἐκδέσσουν τίς ἀπόψεις τοὺς ἐπὶ τῶν ὄσων ἐξετέθησαν. Κανείς δὲν ἔλαβε τὸν λόγο. Ὁ Πρόεδρος ἐρώτησε τὴν Συνέλευση ἐὰν ἐγκρίνονται τὰ πεπραγμένα τοῦ Συμβουλίου γιὰ τὸ 1996 ἢ ὄχι. Ἡ Συνέλευση ὁμόφωνα ἐνέκρινε τὰ πεπραγμένα ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου κατὰ τὸ 1996 καὶ τὸ ἀπέλλαξε ἀπὸ κάθε εὐθύνη.

Ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε ἄλλο θέμα γιὰ συζήτηση ὁ Πρόεδρος ἐκί-
ρυξε τὴ λήξη τῆς Συνέλευσης περὶ τὴν 11.30 π.μ.

Ὁ Πρόεδρος

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Ὁ Ἀντιπρόεδρος

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΡΙΤΖΑΣ

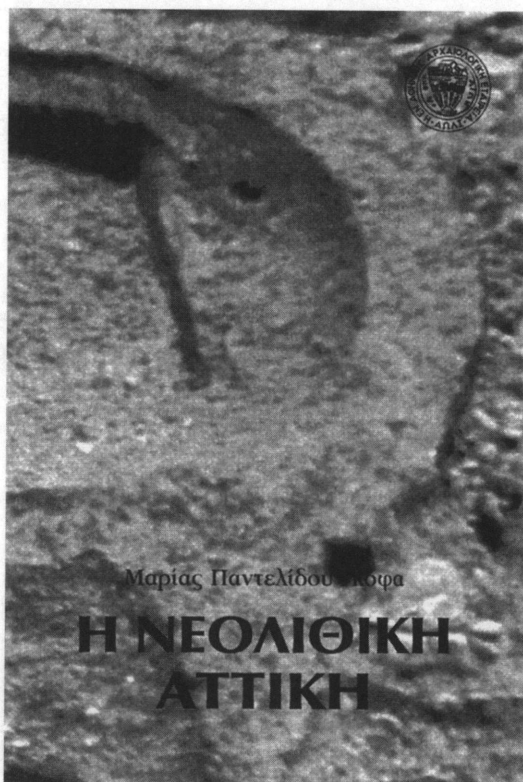
Ἡ Α΄ Γραμματεὺς

ΑΣΠΑΣΙΑ ΝΤΙΝΑ

Ἡ Β΄ Γραμματεὺς

ΜΕΛΠΩ ΠΩΛΟΓΙΩΡΓΗ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Β' ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ 1997

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Σήμερα 18 Μαΐου, ημέρα Κυριακή και ώρα 10 π.μ. πραγματοποιήθηκε στη μεγάλη αίθουσα του μεγάρου της 'Αρχαιολογικής 'Εταιρείας, Πανεπιστημίου 22, η Β' Τακτική Συνέλευση των εταίρων με μόνο θέμα στην 'Ημερήσια Διάταξη την έκλογή με μυστική ψηφοφορία Διοικητικού Συμβουλίου για την τριετία 1997-2000.

Πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξη τῆς διαδικασίας τῶν ἀρχαιρειῶν κατέλαβαν τὴ θέση τους ὁ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης 'Ιωάννης Παπαποστόλου, ὁ 'Αντιπρόεδρος Χαράλαμπος Κριτζᾶς, ἡ Α' Γραμματεὺς 'Ασπασία Ντίνα, ἡ Β' Γραμματεὺς Μέλπω Πωλογιῶργη καὶ τὰ πέντε μέλη τῆς 'Εξελεγκτικῆς 'Επιτροπείας Δικαῖος Βαγιακάκος, Δημήτριος Κοζομπόλης, 'Αλέξανδρος Μαζαράκης Αἰνιάν, Διονύσιος Μινῶτος, Μαρία Οἰκονομάκου.

'Ο Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης 'Ιωάννης Παπαποστόλου ἐκήρυξε τὴν ἔναρξη τῆς Β' Τακτικῆς Συνέλευσης καὶ εἶπε, ὅτι πρὸ τῶν ἀρχαιρειῶν, κατὰ τὸν 'Οργανισμὸ τῆς 'Εταιρείας, ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς Α' Τακτικῆς Συνέλευσης. 'Ερωτᾷ τοὺς εταίρους: 'Επικυροῦνται ἢ ὄχι τὰ πρακτικὰ τῆς Α' Συνέλευσης τῆς 10ης Μαΐου; 'Η Συνέλευση ὁμόφωνα ἐπικύρωσε τὰ πρακτικὰ.

Εὐθὺς ἄρχισε ἡ διαδικασία τῆς ψηφοφορίας ἡ ὁποία διήρκεσε μέχρι τῆς 1 μ.μ. Κατόπιν ἀνοίχθηκε ἡ κάλπη, καταμετρήθηκαν οἱ φάκελοι καὶ μονογραφήθηκαν ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Συνέλευσης. 'Ανοίχθηκαν οἱ φάκελοι, μονογραφήθηκαν τὰ ψηφοδέλτια ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Συνέλευσης καὶ ἔγινε καταμέτρηση τῶν γύφων ἀπὸ τὴν ὁποία προέκυψε τὸ κάτωθι ἀποτέλεσμα:

'Εγῆφισαν 162 (ἑκατὸν ἐξήκοντα δύο). Βρέθηκαν 162 (ἑκατὸν ἐξήκοντα δύο) ἔγκυρα ψηφοδέλτια ἐκ τῶν ὁποίων 4 (τέσσερα) λευκά. Ἔλαβαν:

'Αγγελος Βλάχος 101, Μαρία Γκόφα Παντελίδου 122, Γεώργιος Δοντᾶς 122, Σπυρίδων Κανίνιας 103, Σπυρίδων Κοκκολιάδης 100, Βασίλειος Λαμπρινουδάκης 120, Μάντω Οἰκονομίδου 125, Βασίλειος Πετράκος 128, Χαράλαμπος Μπούρας 1, Παπάνος 1, Χρῦσανθος Χρήστου 2, Σπυρίδων 'Ιακωβίδης 2, Νικόλαος Ζίας 1, Πέτρος Θέμελης 1, Χάιδω Κουκούλη 2, Χαράλαμπος Κριτζᾶς 2, 'Ιωάννης Παπαποστόλου 5, Παναγιώτης Βοκοτόπουλος 7, Ντίνα Δελμούζου 1, Αἰκα-

τερίνη Ρωμιοπούλου 1, Εύδύμιος Μαστροκώστας 1, Μυρτάλη 'Αχειμάστου 1, 'Ιφιγένεια Δεκουλάκου 1, 'Ιωάννης Τζεδάκης 1, Μανούσος Μανούσακας 1, 'Αθανάσιος Κορίνης 1, 'Αναστάσιος Ζοῦμπος 1, Νικόλαος Λιβαδάρας 1, *Έβη Τουλούπα 1, 'Αναστάσιος 'Ορλάνδος 1, Μαρία Θεοχάρη τοῦ Στ. 1, Φωτεινή Ζαφειροπούλου Παπαδοπούλου 1, 'Ηώς Ζερβουδάκη 1, Πέτρος Καλλιγᾶς 1, Γεώργιος Δεσπίνης 2, Κωνσταντῖνος Παπαπάνος 1, Χρῆστος Ντούμας 2, 'Ιωάννης Σακελλαράκης 1.

Κατόπιν τῆς ἀνωτέρω διαλογῆς ἐκλέγονται, κατὰ σειρὰν ἐπιτυχίας:

1) Βασίλειος Πετράκος 128, 2) Μάντω Οἰκονομίδου 125, 3) Μαρία Γκόφα Παντελίδου 122, 4) Γεώργιος Δοντᾶς 122, 5) Βασίλειος Λαμπρινουδάκης 120, 6) Σπυρίδων Κανίνιας 103, 7) *Άγγελος Βλάχος 101, 8) Σπυρίδων Κοκκολιάδης 100.

'Η 'Εφορευτικὴ 'Επιτροπὴ

'Ο Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

'Ο 'Αντιπρόεδρος
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΡΙΤΖΑΣ

'Η Α' Γραμματεὺς
ΑΣΠΑΣΙΑ ΝΤΙΝΑ

'Η Β' Γραμματεὺς
ΜΕΛΠΩ ΠΩΛΟΓΙΩΡΓΗ

Οἱ γηφολέκται

ΕΛΕΝΗ ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ, ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΖΙΡΩ

'Η 'Εξελεγκτικὴ 'Επιτροπὴ

ΔΙΚΑΙΟΣ ΒΑΓΙΑΚΑΚΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΖΟΜΠΟΛΗΣ,
ΜΑΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΟΥ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ ΑΙΝΙΑΝ

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς τριετίας 1997-2000

Κατὰ τὶς ἀρχαιρεσίαις τῆς 18 Μαΐου 1997 ἐξελέγησαν ὡς μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας κατὰ σειρὰν ὁ κύριος Βασίλειος Χ. Πετράκος, οἱ κυρίες Ἀδαμαντία Οἰκονομίδου, Μαρία Γκόφα Παντελίδου, οἱ κύριοι Γεώργιος Δοντᾶς, Βασίλειος Λαμπρινουδάκης, Σπυρίδων Κανίνιας, Ἄγγελος Βλάχος, Σπυρίδων Κοκκολιάδης.

Κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίασιν τοῦ Συμβουλίου τὴν μεθεπομένην, Τρίτην 20 Μαΐου, ἐξελέγησαν ὡς Πρόεδρος ὁ Γεώργιος Δοντᾶς, ὡς Ἀντιπρόεδρος ὁ Ἄγγελος Βλάχος, ὡς Γενικὸς Γραμματεὺς ὁ Βασίλειος Χ. Πετράκος καὶ ὡς μέλη, γιὰ τὴ συμπλήρωσιν τοῦ Συμβουλίου, κατὰ τὸ ἄρθρον 9 τοῦ Ὁργανισμοῦ, ἡ κυρία Ἰφιγένεια Δεκουλάκου, καὶ οἱ κύριοι Χρῆστος Ντούμας καὶ Νικόλαος Ζίας.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Έργα και ημέραι

Δωρεές

Πρόσφεραν για τους σκοπούς της Έταιρείας, ή κυρία Έλλη Μαλάμου εις μνήμην Ν. Κουλούρου Έμπειρικού, ή κυρία Matrona Egon και ή κυρία Έλπις Μαντζώρου ιδιαίτερα γενναία δωρεά.

Ή Σχολή Διδασκαλίας τής Ίστορίας τής Τέχνης

Για ένατη χρονιά θα συνεχιστεί ή λειτουργία τής Σχολής Διδασκαλίας τής Ίστορίας τής Τέχνης από 12ης Νοεμβρίου 1997. Τά μαθήματα θα καλύπτουν τρείς κύκλους:

1) *Ή κοινωνία του Έκρωτηρίου Θήρας μέσα από τά ανασκαφικά δεδομένα 30 χρόνων ανασκαφικής έρευνας* (δεκαπέντε μαθήματα) πού θα διδάξουν ό καθηγητής κ. Χρήστος Ντούμας και οι έπιστημονικοί συνεργάτες του κυρίες Α. Σαλή, Π. Σωτηρακοπούλου, Κ. Παλυβού, Α. Μιχαηλίδου, Π. Σγουρίτσα, Μ. Μαρθάρη, Α. Δεβετζή, Ι. Τζαχίλη, Α. Άγραφιώτη, Α. Σαρπάκη, Α. Τρανταλίδου και Α. Καραλή και ό κ. Χ. Μπουλώτης.

2) *Αίγυπτιακή τέχνη* (δώδεκα μαθήματα) πού θα διδάξει ό κ. Χρήστος Μπουλώτης.

3) *Ή τέχνη στην Άλεξάνδρειαν την κατ' Αίγυπτον από τόν 4ο π.Χ. έως τόν 20ό μ.Χ. αιώνα* (όκτώ μαθήματα) πού θα διδάξει ή καθηγήτρια κυρία Λίλα Μαραγκού.

Τό αναλυτικό πρόγραμμα τών μαθημάτων τής ένατης περιόδου τής Σχολής έχει ως έξής:

Τετάρτη 12 Νοεμβρίου 1997

Έκρωτήρι Θήρας

Χ. ΝΤΟΥΜΑΣ Α. ΣΑΛΗ

Τό ιστορικό τών ανασκαφών. Τό Έκρωτήρι
Ή ιστορία του οικισμού. και ό Όμηρος.

Τετάρτη 19 Νοεμβρίου 1997*Άκρωτήρι Θήρας*

Π. ΣΩΤΗΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ Κ. ΠΑΛΥΒΟΥ

Ή πρώτη κατοίκηση
του χώρου.

Ή αρχιτεκτονική
της τελευταίας φάσεως του οικισμού.

Τετάρτη 26 Νοεμβρίου 1997*Άκρωτήρι Θήρας*

Α. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ Π. ΣΓΟΥΡΙΤΣΑ

Όργάνωση και λειτουργία των δρόμων
των κτιρίων.

Άποθήκευση
και φύλαξη αγαθών.

Τετάρτη 3 Δεκεμβρίου 1997*Άκρωτήρι Θήρας*

Μ. ΜΑΡΘΑΡΗ Α. ΔΕΒΕΤΖΗ

Ή κεραμική της τελευταίας περιόδου.

Λίθινα έργα και σκεύη.

Τετάρτη 10 Δεκεμβρίου 1997*Άκρωτήρι Θήρας*

Ι. ΤΖΑΧΙΛΗ Α. ΑΓΡΑΦΙΩΤΗ

Ύφαντικές
δραστηριότητες.

Έργα και εργαστήρια
όψιανου και πυριτολίθου.

Τετάρτη 17 Δεκεμβρίου 1997*Άκρωτήρι Θήρας: Άνθρωπος και περιβάλλον*

Α. ΣΑΡΠΑΚΗ

ΑΙ. ΤΡΑΝΤΑΛΙΔΟΥ

Λ. ΚΑΡΑΛΗ

Παραγωγή και κατανάλωση
άγροτικών προϊόντων.

Διατολόγιο
και κτηνοτροφία.

Διατολόγιο
και άλιεία.

Τετάρτη 14 Ιανουαρίου 1998*Άκρωτήρι Θήρας*

Χ. ΜΠΟΥΛΩΤΗΣ Χ. ΝΤΟΥΜΑΣ

Οί τοιχογραφίες
του Άκρωτηρίου.

Ή κοινωνία του Άκρωτηρίου:
όργάνωση - έθιμα - θεσμοί.

Τετάρτη 21 Ιανουαρίου 1998

Αίγυπτιακή τέχνη

Χ. ΜΠΟΥΛΩΤΗΣ

Γενική εισαγωγή. Ίστορικό διάγραμμα. Χαρακτήρας τής αίγυπτιακής τέχνης.
Θρησκεία και πολιτική. Συντηρητισμός και ανανέωση.
Ό ρόλος του καλλιτέχνη στην αίγυπτιακή κοινωνία.

Τετάρτη 28 Ιανουαρίου 1998

Ή τέχνη στην ΄Αλεξάνδρεια την κατ΄ Αίγυπτον

Λ. ΜΑΡΑΓΚΟΥ

Εισαγωγικά: νοηματικό περιεχόμενο των όρων
έλληνιστικός, άλεξανδρινός, οίκουμενικός.

- Ή ΄Αλεξάνδρεια κατ΄ Αίγυπτον και τó πρόβλημα τής άλεξανδρινής τέχνης:
οί άρχαίες μαρτυρίες, τά σωζόμενα μνημεία και ή νεότερη έπιστημονική έρευνα.
Πτολεμαϊκή ΄Αλεξάνδρεια (323-31 π.Χ.). *Μνημειακή τέχνη*:
— ΄Αρχιτεκτονική: μνημεία σωζόμενα κατá χώραν στην πόλη τής ΄Αλεξάνδρειας
και στην ένδοχώρα.
— Γλυπτά: σωζόμενα έργα στο Μουσείο ΄Αλεξανδρείας, στην ένδοχώρα και έκτος
Αιγύπτου.

Τετάρτη 4 Φεβρουαρίου 1998

Αίγυπτιακή τέχνη

Χ. ΜΠΟΥΛΩΤΗΣ

- Ή μνημειακότητα στην αρχιτεκτονική. Τάφοι, ιερά, ανάκτορα.
Ή ιδιωτική αρχιτεκτονική (ζωγραφικές παραστάσεις, όμοιώματα οίκων).
΄Επώνυμοι άρχιτέκτονες.

Τετάρτη 11 Φεβρουαρίου 1998

Ή τέχνη στην ΄Αλεξάνδρεια την κατ΄ Αίγυπτον

Λ. ΜΑΡΑΓΚΟΥ

- Πτολεμαϊκή ΄Αλεξάνδρεια (323-31 π.Χ.). *Μνημειακή τέχνη*:
— Ψηφιδωτά - τοιχογραφίες - ταφικά μνημεία. *Μικροτεχνικά έργα*
άπό πολύτιμα ύλικά: χρυσό, έλέφαντα, μέταλλο, ύαλο, φαγεντιανή γή.
Μικροτεχνικά έργα άπό εύτελή ύλικά (πηλό, όστá ζώων, γύψο):
— Κεραμική: άγγεϊα γραπτά, άγγεϊα ανάγλυφα άπό μήτρα. Τό φαινόμενο
τής «μαζικής παραγωγής» και τής «διασποράς». ΄Αντικείμενα εισηγμένα
και προϊόντα τοπικών έργαστηρίων.
— Πηλοπλαστική άπό μήτρα. ΄Αντικείμενα εισηγμένα και προϊόντα
τοπικών έργαστηρίων. Μαζική παραγωγή και «διακίνηση» προϊόντων.
— Έργα άπό γύψο.

Τετάρτη 18 Φεβρουαρίου 1998*Αιγυπτιακή τέχνη*

Χ. ΜΠΟΥΛΩΤΗΣ

Γλυπτική. Ίστορικά ανάγλυφα. Μνημειακά αγάλματα. Πορτραίτα.
Ξύλο και πέτρα. Έργαστήρια γλυπτών.

Τετάρτη 25 Φεβρουαρίου 1998*Ή τέχνη στην ΄Αλεξάνδρεια την κατ΄ Αίγυπτον*

Λ. ΜΑΡΑΓΚΟΥ

Πτολεμαϊκή ΄Αλεξάνδρεια (323-31 π.Χ.). *Μικροτεχνικά έργα*.
΄Οστέινα αντικείμενα.

Τò θέμα τού διαφορισμού τής τέχνης: αὐλική, «ἀστική και λαϊκή».
Θρησκεία. ΄Η θεοποίηση τῶν βασιλέων. Τò φαινόμενο τής θεοκρασίας.
Εἰκονογραφικός συγκρητισμός και ἐξελληνισμός τῶν αιγυπτιακῶν θεοτήτων.

Ρωμαϊκή ΄Αλεξάνδρεια (31 π.Χ. - 313 μ.Χ.). *Μνημειακή τέχνη*:

— Ἀρχιτεκτονική και γλυπτά.

— Ταφικά μνημεία, τοιχογραφίες, ψηφιδωτά.

Τετάρτη 4 Μαρτίου 1998*Αιγυπτιακή τέχνη*

Χ. ΜΠΟΥΛΩΤΗΣ

Ζωγραφική. Ἀνάγλυφες τοιχογραφίες.

Σκηνές φύσης, καθημερινῆς ζωῆς, θρησκείας.

Τετάρτη 11 Μαρτίου 1998*Ή τέχνη στην ΄Αλεξάνδρεια την κατ΄ Αίγυπτον*

Λ. ΜΑΡΑΓΚΟΥ

Ρωμαϊκή ΄Αλεξάνδρεια (31 π.Χ. - 313 μ.Χ.). *Μικροτεχνικά έργα*
ἀπὸ διάφορα ὕλικά, εἰσηγμένα και τοπικῶν ἐργαστηρίων.

Χριστιανική-Κοπτική ΄Αλεξάνδρεια (4ος-7ος μ.Χ. αἰ.). *Ταφικά μνημεία*.

Μικροτεχνία: λύχνοι, ὀστέινα, ξυλόγλυπτα, κοπτικά ὕφασματα.

Τò ζήτημα τής ἐμμονῆς στήν ἑλληνική εἰκονογραφική παράδοση
και ὁ ἐκχριστιανισμός τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν-ἐθνικῶν συμβόλων.

΄Ισλαμική ΄Αλεξάνδρεια (7ος αἰ. μ.Χ. -). ΄Η σχέση τής διακοσμητικῆς
ἀνεικονικῆς τέχνης, τής μικροτεχνίας, με τήν ἑλληνική και ρωμαϊκή τέχνη.

Εὐρωπαϊκή ΄Αλεξάνδρεια (19ος-πρώιμος 20ὸς αἰ.). Τὸ «νεοκλασικὸ» πνεῦμα
στήν ἀρχιτεκτονική, κοσμική και ἐκκλησιαστική, και στή γλυπτική.

΄Η ΄Αλεξάνδρεια τῶν ποιητῶν: Κ. Καβάφης, L. Durrell, Γ. Σεφέρης.

Τετάρτη 18 Μαρτίου 1998

Αίγυπτιακή τέχνη

Χ. ΜΠΟΥΛΩΤΗΣ

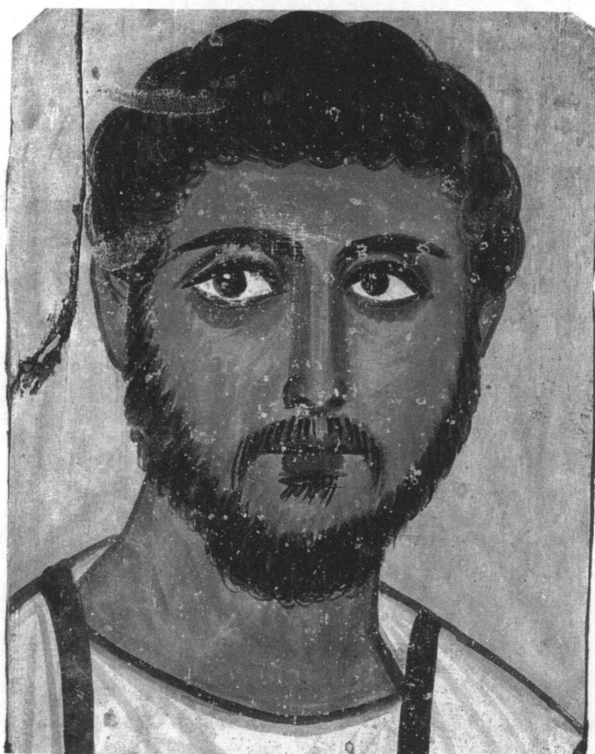
Τὸ βιβλίο τῶν νεκρῶν. Μεταθανάτιες δοξασίες καὶ ζωγραφικὴ.
Αἴγυπτος καὶ Αἰγαῖο. Διαχρονικὲς σχέσεις. Καλλιτεχνικὲς ἐπιδράσεις.
Ἐνταλλαγὲς ἀντικειμένων τέχνης.

Τετάρτη 1 Ἀπριλίου 1998

Αἰγυπτιακή τέχνη

Χ. ΜΠΟΥΛΩΤΗΣ

Ἡ Αἰγυπτιακὴ Συλλογὴ Δημητρίου στὸ Ἐθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο.
Τὰ πορτραῖτα τοῦ Φαγιούμ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΑ ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ

Ἀνάμεσα σὲ παλαιούς ἐπιγραφικούς καὶ ἀρχαιολόγους τοῦ 19ου καὶ τοῦ πρώτου μισοῦ τοῦ 20οῦ αἰ., Ἕλληνες καὶ ξένους, ὑπῆρχαν φιλικὲς σχέσεις δημιουργημένες ἀπὸ τὴν πολύχρονη συνεργασία. Ὁ Koehler, ὁ Conze, ὁ Wilhelm, ὁ Kirchner, καὶ κυρίως ὁ Hiller, εἶχαν συχνὴ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς Ἕλληνες ἀρχαιολόγους, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἐξυπηρετοῦσαν σὲ ζητήματα ποὺ ἀφοροῦσαν τὶς μελέτες τους. Ὅλοι, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά, γνώριζαν ἄριστα καὶ τὰ νέα καὶ ἐλάμβαναν θέση, ἰδιωτικῶς, καὶ στὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Ὁ Hiller von Gaertringen (1864-1947) εἶχε στενὸ φιλικὸ δεσμό μὲ τὸν Βασιλεῖο Λεονάρδο (1857-1930), Διευθυντὴ τοῦ Ἐπιγραφικοῦ Μουσείου. Μικρὸ μέρος τῆς ἀλληλογραφίας τους σώζεται. Ὁ Hiller τοῦ ἔγραφε ἑλληνικά, πάντα σὲ καθαρεύουσα πού, ἐνίοτε, ἄγγιζε τὴν ἀρχαία. Συχνὰ εἶναι τὰ ἐπιγράμματα μὲ τὰ ὁποῖα χαιρετίζει ἢ εὐχαριστεῖ. Ἐνα ἀπὸ τὰ δελτάριά του, ποὺ ὁ Λεονάρδος ἔλαβε στίς 21 Μαρτίου 1924, περιέχει εὐχαριστίες γιὰ τὴ βοήθεια ποὺ τοῦ εἶχε δώσει ὁ Λεονάρδος σχετικὰ μὲ τὴν ἀνάγνωση τῆς ἐπιγραφῆς IG I² 368 (IG I³ 468). Τὸ κείμενο εἶναι ἐπίγραμμα σὲ μεγαλογράμματη ἀρχαϊκὴ γραφή, μὲ κοσμητικὰ σημεῖα στίξεως σὲ ἀφθονία, δεύτερη γραφὴ τοῦ ἑβδομοῦ στίχου καὶ *rasura* (σβήσιμο λέξεως στὴν ἀρχαιότητα) στὸν πέμπτο στίχο.

- Ἰλαρος ἠὲ Θεραῖος; Βασιλεῖοι τῷ Θεοσαῖται; χαίρειν
 δῶρον μέγιστον : σῆς κρατῶ : φιλόφρονος
 3 φσυχῆς : σά : δ' ὄμματ : ὄχσυνδέρκειαν : ἠέχει
 πάλαι : δοθῆσαν : Ἀμφιάρεο : πάρα
 στοιχεῖον : ἠέν : δίδος : |||||τόγ : Ο : τό : δ' ἄλφ' : ἠομῶ
 6 ἐχσυνδενίζες : τοῖα γάρ : πλεῖστον : φέρει
 λαοῖσι : χάρμα : τοῖσι : στελοκοπτικοῖς
 ταύτεν : δέ : γράφσον : λέχσιν : ἐς τέν : ἔγδοσιν
 9 τὲν δευτέραν : τὲν Κομμανοῦδε : : : : χαῖρέ μοι.
-
- 7 τοῖς στελοκοπτικοῖσι χάρμα καὶ γάνος

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ στίχοι 8-9 μὲ τοὺς ὁποίους ὁ

Hiller προτρέπει τον Λεονάρδο να μνημονεύσει τη λέξη *στηλοκοπτικοῖς* στη δεύτερη έκδοση του Κουμανούδη. Πρόκειται για το βιβλίο του μεγάλου Γραμματέως τῆς Ἑταιρείας Ἀττικῆς Ἐπιγραφῶν *Ἐπιτύμβιοι*, πού ἐπανεκδώσαμε με προσθήκες τὸ 1993. Ἴσως ὁ Λεονάρδος νὰ εἶχε ἀνακοινώσει στὸν Hiller τὴν πρόθεση νὰ τὸ ἐπανεκδώσει βελτιωμένο με τὶς πολυετεῖς παρατηρήσεις του.

Ὁ Hiller ὀνομάζει τὸν ἑαυτό του *Θηραῖο*, ἐπειδὴ εἶχε κάμει ἔρευνες καὶ ἀνασκαφές στὴ Θήρα. Σὲ ἐπίγραμμα του πού ἐξω δημοσιεύσει ἀπὸ χρόνια (*Δοκίμιο γιὰ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Νομοθεσία*, Ἀθήνα 1982, 24) προσθέτει καὶ τὸ τοπικὸ *Μεθυδριεύς* γιὰ τὸν ἴδιο λόγο. Τὸν Λεονάρδο ὀνομάζει *Θισοάτα*, γιατί ἡ ἀρχαία Θισοά, τὴν ὁποία ἐρεύνησε ὁ Γεώργιος Οἰκονόμος (*ΠΑΕ* 1911, 243-244), βρίσκεται κοντὰ στὴ Δημητσάνα, τὴν πατρίδα τοῦ Ἑλληνα ἐπιγραφικοῦ. Παινεύει τὴν ὀξυδέρκειά του (στ. 3), τὴν ὁποία ἀποδίδει στὸν ἱαματικὸ θεὸ Ἀμφιάραο. Ὁ Λεονάρδος ἐρεύνησε τὸ Ἀμφιάρειο τοῦ Ὠρωποῦ, διάσημο ἱερό, ἀπὸ τὸ 1884 μέχρι τοῦ θανάτου του (27 Ἰουνίου 1930). Γιὰ τὴ δράση καὶ τὶς ιδέες του βλ. *Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία. Ἡ ἱστορία τῶν 150 χρόνων της, 1837-1987* (Ἀθήναι 1987) 287-292.

Κάτω ἀπὸ τὸ κείμενο τοῦ Hiller ὁ Λεονάρδος σημειώνει: *πλείστην σοι οἶδε τοῦ ποιήματος χάριν | ἀψίλα τὰ ψιλοῦμεν' ἠδέως ὀρων.* Ὑπονοεῖ τὴν καινοτομία του στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίδα τοῦ 1913 τῆς κατάρτησης τῆς ψιλῆς, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας συγκρούστηκε με τὸν Γεώργιο Μιστριώτη (βλ. *ΑΕ* 1987, 157-159).

Ἡ χρήση τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς σὲ προσφωνήσεις ἢ στὴν ἀλληλογραφία φιλολόγων ἦταν πολὺ συχνή. Ἡ ἀρχὴ τῆς εἶναι πολὺ παλιὰ καὶ στὴν Ἑλλάδα γνώρισε ἀκμὴ κατὰ τὸν 19ο αἰ. Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας (1859-1879) Φίλιππος Ἰωάννου (1796-1880) εἶχε διακριθεῖ στὴν τεχνικὴ τῆς σύνθεσης ἐπιγραμμάτων, ἔργων, φυσικά, ψυχρῶν, πού δὲν ἐκφράζουν πραγματικὰ συναισθήματα οὔτε βρῆκαν ἀνταπόκριση στοὺς πολλούς. Δικό του εἶναι τὸ πασίγνωστο ἐπίγραμμα πού βλέπουμε χαραγμένο στὸ βᾶθρο τοῦ ἀνδριάντα τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε' (1872):

*Εὐσεβὴν σπεύρων πατρίους τε λόγους ἱεράρχης
Γρηγόριος Χριστῶ πάτερ ἐπ' ἑβίω·
κάιδανε δ', ὡς ἐβίω, μιμητὴς Χριστοῦ ἄνακτος,
γυχνὴν δούς προφρόνως λύτρον ὑπὲρ πολέων.*

*Τοῦδ' ἄρα Μουσάων νποῦ πάρος ἴδρυται εἰκῶν
ἥδ', ἐνιεῖσα νόου ζῆλον ἐοῦ προπόλοις.*

Κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντα ἀπήγγειλε ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης τὸ πασίγνωστο ποίημά του ποῦ ἀρχίζει μὲ τοὺς στίχους:

*Πῶς μᾶς θωρεῖς ἀκίνητος; ... Ποῦ τρέχει ὁ λογισμὸς σου,
τὰ φερωτά σου τὰ ὄνειρα; ... Γιατί σὸ μέτωπό σου
νὰ μὴ φυτρώνουν, Γέροντα, τόσες χρυσὲς ἀτίδες
ὅσες μᾶς δίν' ἡ ὄγη σου παρηγοριῆς κ' ἐλπίδες; ...*

Παρὰ τὶς κατόπιν κατηγορίες κατὰ τοῦ ποιήματος, φυσικὸ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, μάλιστα πραγματολογικὲς καὶ τεχνικὲς, ἐκφράζει πηγαία συγκίνηση καὶ αἴσθημα. Τὸ ἐπίγραμμα τοῦ Φιλίππου Ἰωάννου ἦταν καὶ εἶναι ψυχρὸ καὶ ἀκατανόητο καὶ κανεῖς δὲν τὸ ἀποστήθισε.

Μικρὴ συλλογὴ ἐπιγραμμάτων καὶ ἄλλων κειμένων ποῦ ἀφοροῦν κυρίως ἀρχαιολόγους θὰ παρουσιαστῆι σὲ προσεχῆς τεῦχος.

B.X.Π.

Ὁ Ἰωάννης Κ. Παπαδημητρίου
καὶ ἡ Σέμνη Καρούζου
στὸ Ἐθνικὸ Μουσεῖο
(προσεφέρθη ἀπὸ τὴν ἐταῖρο
κυρία Ἀλίκη Kauffmann Σαμαρᾶ)

Ο ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

Είχε ήδη εκτυπωθεί ο τόμος *Ἐπαινος Ἰωάννου Κ. Παπαδημητρίου*, όταν ο κ. Ἄγγελος Χωρέμης, πρώην Ἐφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων Κερκύρας, μοῦ ἐγνωστοποίησε ἄγνωστο περιστατικὸ ἀπὸ τὴν ὑπηρεσιακὴ ζωὴ τοῦ ἀείμνηστου Γενικοῦ Ἐφόρου καὶ Γενικοῦ Διευθυντῆ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας. Πρόκειται γιὰ γεγονὸς ποὺ ἔλαβε χώραν κατὰ τὸν βομβαρδισμό τῆς Κέρκυρας μὲ ἐμπρηστικὲς βόμβες.

Μετὰ τὴ συνθηκολόγηση τῆς Ἰταλίας μὲ τοὺς συμμάχους, στὶς 3 Σεπτεμβρίου 1943, διατάχθηκε ἀπὸ τὸν Χίτλερ ὁ ἀφοπλισμὸς τῶν ἰταλικῶν στρατευμάτων στὴν Ἑλλάδα. Τὴν Κεφαλλονιά καὶ τὴν Κέρκυρα κατεῖχε ἡ ἰταλικὴ μεραρχία Acqui μὲ διοικητὴ τὸν στρατηγὸ Gandin, ὁ ὁποῖος ἀρνήθηκε τὸν ἀφοπλισμὸ τῶν στρατιωτῶν του, ζητώντας ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς διευκρινήσεις καὶ ἐγγυήσεις (John Louis Hondros, *Occupation and Resistance. The Greek Agony 1941-1944*, New York 1983, 89-90). Οἱ Γερμανοὶ ἐπιτέθηκαν στὰ νησιά καὶ εἶναι γνωστὸ τὸ οἰκτρὸ τέλος τῶν Ἰταλῶν καὶ τοῦ στρατηγοῦ Gandin. Στὶς 13 Σεπτεμβρίου 1943 ἡ γερμανικὴ ἀεροπορία βομβάρδισε, μὲ ἐμπρηστικὲς βόμβες, τὴν πόλη τῆς Κέρκυρας. Προκλήθηκαν μεγάλες καταστροφές ἀνάμεσα στὶς ὁποῖες, μεγίστη, ἡ πυρπόληση τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας.

Τὰ τοῦ βομβαρδισμοῦ διηγεῖται, τὸ 1978, σὲ ἐπιστολὴ τῆς πρὸς τὸν Γενικὸ Ἐπιθεωρητὴ Ἀρχαιοτήτων καὶ Ἀναστηλώσεως, ἡ Ἀλεξάνδρα Ραφτάκη, χήρα τοῦ φύλακα τῶν ἀρχαιοτήτων Διονυσίου Ραφτάκη, ὁ ὁποῖος ὑπηρετοῦσε στὴν Κέρκυρα ὅταν Ἐφορος ἦταν ὁ Ἰωάννης Κ. Παπαδημητρίου. Ἡ ἐπιστολὴ ἐστάλη ἔπειτα ἀπὸ ἀποπειρες τῶν παραγόντων τῆς Κέρκυρας, διὰ τοῦ τοπικοῦ τύπου, νὰ ἐξώσουν τὴν Ἐφορεῖα τῶν Ἀρχαιοτήτων, καὶ τὴν ἐπιστολογράφο, ἀπὸ τὰ παλαιὰ ἀνάκτορα τῆς πόλης.

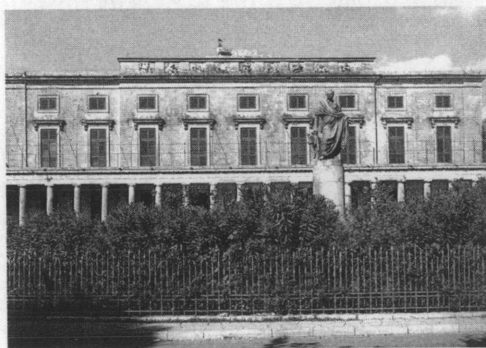
Στοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν ἐντοπίων, ὅτι τὸ παλάτι δὲν ὑπέστη κατὰ τὸν πόλεμο ζημιές, ἀπαντᾷ ἡ Ἀλεξάνδρα Ραφτάκη, ἐξηγώντας πόσο κινδύνευσαν τὰ παλαιὰ ἀνάκτορα κατὰ τὸν βομβαρδισμό τῶν Γερμανῶν, πῶς σώθηκαν ἀπὸ τὸν ἐμπρησμό καὶ ποιὰ ἦταν ἡ ὀφειλὴ τῶν Κερκυραίων πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς καὶ τὸν Ἰωάννη Κ. Παπαδημητρίου:

«Τὸ 1943 παραμονὴ τοῦ Σταυροῦ 13 Σεπτεμβρίου, οἱ Γερμανοὶ βομβάρδισαν τὴν Κέρκυρα μὲ ἐμπρηστικὲς βόμβες. Ὅλος ὁ κό-

σμος τρώμαξε πολύ και ἔφευγε ἀπὸ τὴν πόλη. Τότε ὁ κ. Ι. Παπαδημητρίου, ποῦ ἦταν Ἐφορος στὴν Κέρκυρα, και ὁ ἄνδρας μου ἀνέβηκαν ἐπάνω στὴ σκεπὴ τοῦ παλατιοῦ και τὸ ἔσωσαν. Οἱ βόμβες αὐτὲς ἦταν μικρὲς σὲ μέγεθος σὰν μπουκάλι τσιτσιμπύρας· ὅταν ἔπεφταν δὲν τρυποῦσαν τὴ σκεπὴ, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ λίγο ἔσκαζαν και τὰ ἔκαιγαν ὅλα. Ἐὰν πρόφταινες νὰ τὶς σκεπάσης μὲ χῶμα δὲν ἔσκαζε και δὲν ἔκανε τίποτε. Ὁ κ. Παπαδημητρίου στεκόταν ἐπάνω στὴν σκεπὴ και παραφύλαγε τὶς βόμβες και ὁ ἄνδρας μου ἀνεβοκατέβαινε και ἔφερνε συνέχεια κουβάδες μὲ χῶμα, αὐτὰ ἐνῶ οἱ Ἴταλοι εἶχαν ἀκόμη τὸ παλάτι. Τὴν ἴδια ἐποχὴ, στὸν ἴδιο βομβαρδισμό, ἔγινε μεγάλη καταστροφὴ στὴν Κέρκυρα και τότε κάηκε ἡ Ἰόνιος Ἀκαδημία μὲ ὅλη τὴ βιβλιοθήκη, ἐπειδὴ ὁ διευθυντὴς τῆς φοβήθηκε και ἔφυγε στὸ χωριό. Σ' αὐτὴ τὴν καταστροφὴ ὁ ἄνδρας μου παρᾶτῃσε ἐμένα και τὰ ἑπτὰ τότε μικρὰ μου παιδιὰ και ἔτρεχε νὰ σώση τὸ παλάτι. Ποτὲ δὲν τοῦ εἶπαν ἕνα εὐχαριστῶ ἢ ἕνα μπράβο. Δὲν πειράζει. Ἀλλὰ νὰ βγαίνουν τώρα και νὰ λένε ὅτι τὸ παλάτι δὲν ἔπαθε καμιὰ ζημιὰ και ὁ ἄνδρας μου δὲν ἔκανε τίποτε μὲ στενοχωρεῖ πολύ. Πραγματικὰ τὸ παλάτι δὲν ἔπαθε τίποτε ἀφοῦ τὸ ἔσωσε ὁ ἄνδρας μου μὲ τὸν κ. Παπαδημητρίου».

Ὅφείλονται εὐχαριστίες πρὸς τὸν φίλο ἐταῖρο και συνάδελφο Ἐφορο τῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Ἀγγελὸ Χωρέμη, γιὰ τὴν ἀποκάλυψη τῆς συγκινητικῆς μαρτυρίας τῆς Ἀλεξάνδρας Ραφτάκη. Ὑπῆρξαν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Κατοχῆς λίγοι Ἐφοροὶ ποῦ φρόντισαν νὰ βρεθοῦν σὲ τόπους ἀσφαλεῖς. Οἱ περισσότεροὶ ἔμειναν κοντὰ στὰ θαμμένα ἀρχαῖα, στὸν τόπο τῆς ὑπηρεσίας τους, περιμένοντας, ὅπως ὅλοι οἱ Ἕλληνες, νὰ φωτίσει ἡ αὐγὴ τῆς ἐλευθερίας.

B.X.Π.

Τὰ παλαιὰ ἀνάκτορα
τῆς Κέρκυρας

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΕΠΑΙΝΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Χ. ΠΕΤΡΑΚΟΥ 'Ιωάννης Κ. Παπαδημητρίου	9-51
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Σ. ΔΟΝΤΑ Σκέψεις, προβληματισμοί και προτάσεις για την γλυπτική της Κέρκυρας στους αρχαϊκούς και τους πρώιμους κλασικούς χρόνους	53-170
ΑΓΓΕΛΟΥ Κ. ΧΩΡΕΜΗ Μία ἄποψη γιὰ τὸ ἀέτωμα τῆς Γοργούσ σπὴν Κέρκυρα	171-182
ΑΓΓΕΛΟΥ ΔΕΛΗΒΟΡΡΙΑ Συνανήκοντα δραύσματα: συγκλίνουσες ἐνδείξεις καὶ ἀποκλί- νοντες συσχετισμοὶ	183-215
ΜΑΝΤΩΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ 'Ο χάλκινος νομισματικός «θησαυρός» τοῦ «ἐν Ἀθήναις» Ἀσκλη- πείου 1876. Μία πρώτη προσέγγιση	217-230
ΑΘΗΝΑΣ Γ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ Τέσσερα ἐπιτύμβια κλασικὰ ἀνάγλυφα ἀπὸ τὴν Ἀτικὴ	231-301
ΟΛΓΑΣ ΤΖΑΧΟΥ-ΑΛΕΞΑΝΔΡΗ Δίδυμο ταφικὸ μνημεῖο τοῦ ζωγράφου τοῦ Ἀχιλλέως	303-356
VERONIKA MITSOROULOS-LEON Tonstatuetten im Heiligtum der Artemis von Brauron	357-378
LILLY KAHIL Quelques exemples de vases de mariage à Brauron	379-404
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Χ. ΠΕΤΡΑΚΟΥ Οἱ ἱερείες τοῦ Ραμνοῦντος	405-421
ΓΙΑΝΝΗ ΣΑΚΕΛΛΑΡΑΚΗ Μινωικὸ χάλκινο εἰδῶλιο σκορπιοῦ ἀπὸ τὰ Κύθηρα	423-472

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

- Μανόλη Ἀνδρόνικου**, *Βεργίνα II: Ὁ «τάφος τῆς Περσεφόνης»*
Alexander Papageorgiou-Venetis, *Athens: The Ancient Heritage and the Historic Cityscape in a Modern Metropolis*
- Νικολάου Δρανδάκη**, *Βυζαντινὲς τοιχογραφίες τῆς Μέσα Μάνης*
Manolis Andronikos, *Vergina II: The «Tomb of Persephone»*
- Χριστίνας Τελεβάντου**, *Ἀκρωτήρι Θήρας: Οἱ τοιχογραφίες τῆς Δυτικῆς Οἰκίας*
Βασιλείου Πετράκου, *Τὰ ἀρχαῖα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν Πόλεμο 1940-1944*
Ernst Buschor, *Τὸ ἑλληνιστικὸ πορτραῖτο. Μετάφραση Γεωργίου Σ. Δοντᾶ.*
- Βασιλείου Πετράκου**, *Μαραθῶν: Ἀρχαιολογικὸς ὁδηγὸς*
Χρήστου Καρούζου, *Μικρὰ κείμενα*
Βασιλείου Πετράκου, *Ἡ περιπέτεια τῆς ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογίας στὸν βίو τοῦ Χρήστου Καρούζου*
- Θεοδοσίας Στεφανίδου-Τιβεριίου**, *Τὸ μικρὸ τόξο τοῦ Γαλερίου στὴ Θεσσαλονίκη*
Ντόρας Βασιλικοῦ, *Ὁ μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς*
Μαρίας Παντελίδου-Γκόφα, *Ἡ νεολιθικὴ Νέα Μάκρη: Ἡ κεραμικὴ*
Βασιλείου Πετράκου, *Οἱ ἑλληνικὲς ἀναστηλώσεις*
Basil Petrakos, *Marathon: An Archaeological Guide*
- Ἀλκμήνης Σταυρίδου**, *Τὰ γλυπτὰ τοῦ Μουσείου Τεγέας: Περιγραφικὸς κατάλογος*
Θεοδοσίας Στεφανίδου-Τιβεριίου, *Τὸ μικρὸ τόξο τοῦ Γαλερίου στὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Θεσσαλονίκης*
- Ἑλενας Walter-Καρούδη**, *Τὸ ἑλληνικὸ σπίτι. Ὁ ἐξευγενισμὸς τῆς κατοικίας στὰ ὑστεροκλασσικὰ χρόνια*
Wolfgang Schürmann, *Das Heiligtum des Hermes und der Aphrodite in Syme Viannou. II. Die Tierstatuetten aus Metall*
- Massimo Vitti**, *Ἡ πολεοδομικὴ ἐξέλιξη τῆς Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὴν ἰδρύσῃ της ἕως τὸν Γαλέριο*
- Ἀναστασίου Ὁρλάνδου**, *Βυζαντινὴ ἀρχιτεκτονικὴ (κυκλοφορεῖται ἐπίσης καὶ σὲ ἀγγλική, γαλλικὴ, καὶ γερμανικὴ ἔκδοση)*
Τάσου Τανούλα, *Τὰ προτύπαια τῆς ἀθηναϊκῆς ἀκρόπολης κατὰ τὸν μεσαίωνα*
Ντόρας Βασιλικοῦ, *Μυκηναϊκὰ σφραγιστικὰ δακτυλίδια*
Μαρίας Παντελίδου-Γκόφα, *Ἡ νεολιθικὴ Ἀττικὴ*
Βασιλείου Πετράκου, *Οἱ ἐπιγραφές τοῦ Ὁρωποῦ*
Κλαίρης Παλυβοῦ, *Ἀκρωτήρι Θήρας: Οἰκοδομικὴ τέχνη καὶ μορφολογικὰ στοιχεῖα στὴν ΥΚ ἀρχιτεκτονικὴ*
- Ἐπιανὸς Ἰωάννου Κ. Παπαδημητρίου**
Ἀναστασίου Ὁρλάνδου, *Ἡ ξυλόστεγος παλαοχριστιανικὴ βασιλικὴ τῆς μεσογειακῆς λεκάνης (ἀνατύπωση σὲ ἕναν τόμο)*
Ἀναστασίου Ὁρλάνδου, *Τὰ ὑλικά δομῆς τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ οἱ τρόποι ἐφαρμογῆς αὐτῶν κατὰ τοὺς συγγραφεῖς, τὰς ἐπιγραφὰς καὶ τὰ μνημεῖα (ἀνατύπωση σὲ ἕναν τόμο)*
Στυλιανοῦ Πελεκανίδη, *Καλλιέργης, ὄλης Θετταλίας ἄριστος ζωγράφος (ἀνατύπωση)*
Ἀναστασίου Ὁρλάνδου, *Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ Παρθενῶνος (ἀνατύπωση σὲ ἕναν τόμο, μὲ πτυκτοὺς πίνακες σὲ ξεχωριστὸ κάλυμμα)*
Ἰωάννου Γενναδίου, *Ὁ λόρδος Ἐλγιν καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς Ἀθήνας ἰδίως ἀρχαιολογήσαντες ἐπιδρομεῖς 1440-1837 (ἀνατύπωση)*